

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ WEB-КОНФЕРЕНЦІЇ

25 лютого 2021 р.

Київ – 2021

Рекомендовано Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 2 від 26 лютого 2021 року)

Редакційна колегія:

Кручек В. А. – д. пед. н., доц., завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Кравець С. Г. – к. пед. н., старший науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Майборода Л. А. – науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Рецензенти:

Каленський А.А.– завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент;

Пригодій М.А. – завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

- А 43** Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської веб-конференції (м. Київ, 25 лютий 2021 року) / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України / ред. кол. : Кручек В. А., Кравець С. Г., Майборода Л. А. та ін. – Київ, 2021. – 110 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської web-конференції «Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти» окреслені проблеми, стан та перспективи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання, представлено досвід професійно-педагогічної діяльності майстрів виробничого навчання в Україні та за кордоном; розкрито проблеми організації стажування майстрів, тощо.

Видання адресується науковцям, науково-педагогічним працівникам, аспірантам, докторантам, керівникам та педагогічним працівникам вищих, професійних (професійно-технічних) закладів освіти, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) освіти, коледжів, технікумів, інститутів післядипломної освіти, слухачам курсів підвищення кваліфікації, організаторам корпоративного навчання.

Матеріали збірника подано в авторській редакції.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Віра Арабідзе РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	10
Тетяна Голуб ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ В ОРГАНІЗАЦІЇ СТАЖУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	13
Олена Давидюк ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	16
Ірина Дрозіч ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ – ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	19
Юлія Дюжонок ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ	22
Євгенія Зарецька ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ У МАЙБУТНЬОМУ	27
Світлана Заславська ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	29
Світлана Кравець ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ...	32
Іван Кучеров ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІЧНИХ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ.....	36

Ірина Кушнір

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ 39

Олена Лаврентьєва

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 41

Людмила Майборода

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У САМООСВІТНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ 44

Наталія Новак

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ЯК ФОРМА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 48

Сергій Осипенко

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 51

Людмила Петченко

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ 55

Інна Пилипенко

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІЧНИХ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ЗМІН У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ..... 58

Лариса Росохацька

РОЛЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ 61

Сергій Скорохват

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 65

Алла Слуцька

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА
ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ 68

Олександр Стрілець

САМООСВІТА – ОДНА З УМОВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ 73

Наталія Хилюк

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 75

Наталія Храменко

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 79

Олена Акаєвич

ЗАСТОСУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КОНДИТЕРІВ 81

Оксана Верес

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ВИЩОГО
ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА 84

Ганна Волчелюк

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНОСТЬ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ 88

Карина Маліновська

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ
МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ 92

Ольга Марковець

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ 95

Ганна Откидач

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК У ВИЩОМУ
ПРОФЕСІЙНОМУ УЧИЛИЩІ 99

Галина Парубчак

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ УЧИЛИЩІ 102

Олена Скляр

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ
МАЙСТРІВ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ 106

ПЕРЕДМОВА

Динамізм соціокультурних перетворень у державі, технологізація, цифровізація та тенденції світової глобалізації увиразнюють потребу суспільства у новому поколінні кваліфікованих робітників, успішність і конкурентоздатність яких детермінується здатністю оперативно оновлювати знання і уміння, впроваджувати енергоощадні та екологічно безпечні виробничі технології, гнучко орієнтуватись у неперервно мінливому інформаційному середовищі. За таких умов посилюється увага до проблеми підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної освіти) та ролі майстрів виробничого навчання у цьому процесі, їх готовності до неперервного професійного удосконалення, трансляції культурних цінностей, упровадження у навчально-виробничий процес новітніх педагогічних, інформаційно-цифрових та виробничих технологій. Педагогічні працівники є основними агентами змін для забезпечення освітньої відповіді на виклики сталого розвитку.

В сучасних умовах майстер виробничого навчання з одного боку повинен бути готовим до успішного застосування інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на формування базових і професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників, з іншого – забезпечувати випереджувальне опанування учнями змісту професії відповідно до змін у техніці та виробничих технологіях. Саме від їх професіоналізму, готовності до впровадження новітніх педагогічних та виробничих технологій, здатності цілісно усвідомлювати вимоги до навчально-виробничого процесу, ураховувати поточні й перспективні потреби ринку праці залежить ефективність роботи закладів професійно-технічної освіти і якість професійної підготовки.

Концептуальні положення щодо неперервного професійного розвитку майстрів виробничого навчання відповідно до сучасних викликів відображено в багатьох нормативно-правових актах (Законах України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про професійний

розвиток працівників», Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 року, Національній рамці кваліфікацій, Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року, а також у матеріалах Туринського процесу, Брюггському комюніке). Важливими напрямками модернізації системи професійно-технічної освіти визначено оновлення змісту професійної підготовки, впровадження в навчальний процес інноваційних технологій навчання із застосуванням сучасних матеріалів і нових технологій виробництва та удосконалення системи підготовки, перепідготовки інженерно-педагогічних кадрів, становлення інноваційного педагога професійної освіти шляхом розроблення і впровадження заходів щодо створення умов для підвищення кваліфікації, стажування, зокрема на базі галузевих навчально-практичних центрів, які оснащуються новітнім обладнанням, технікою, інструментом та мають концентрувати найсучасніші досягнення виробничих та педагогічних технологій для впровадження їх у навчально-виробничий процес.

За таких умов особливо актуалізується проблема кадрового забезпечення навчально-практичних центрів та підготовки викладачів і майстрів виробничого навчання до організації навчально-виробничого процесу з первинної професійної підготовки, підвищення кваліфікації, цільового фахового навчання на сучасній матеріально-технічній базі.

В той же час практика професійної школи засвідчує, що майстри виробничого навчання відчують певні труднощі в своїй професійній діяльності через дефіцит психолого-педагогічних знань, неготовність до творчого вирішення педагогічних завдань, недостатню спрямованість на рефлексію своїх професійних дій, несформованість цифрової культури, брак навичок роботи з сучасним обладнанням, що пов'язано, насамперед, з недосконалістю або відсутністю у педагогічних працівників педагогічної освіти, необхідністю розробки ефективних програм і методик

післядипломної освіти та невмотивованістю роботодавців щодо надання робочих місць для проходження стажування майстрами виробничого навчання на виробництві. Гостро постає питання пошуку ефективних шляхів розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання в системі післядипломної освіти, в міжкурсовий період як важливої умови їх успішної професійно-педагогічної діяльності.

Посилюється роль навчально(науково)-методичних центрів професійно-технічної освіти, які, виконуючи загальнодержавні завдання, а також здійснюючи науково-методичний супровід діяльності ЗП(ПТ)О та розвитку професійної компетентності педагогів, стають у регіонах платформою для взаємодії між МОН України, місцевими органами управління, науковими установами і безпосередньо закладами освіти, конкретними педагогами та їх об'єднаннями, а також галузевими спільнотами роботодавців.

Саме цим проблемам була присвячена конференція «Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти», організована співробітниками лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Обговоренню підлягали питання:

- професійно-педагогічна діяльність майстрів виробничого навчання в контексті динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки.
- професійна компетентність майстрів виробничого навчання: стан, проблеми та перспективи розвитку.
- професійний розвиток майстрів виробничого навчання в умовах модернізації професійної (професійно-технічної) освіти.
- проблеми організації стажування майстрів виробничого навчання в умовах виробництва.
- зарубіжний досвід професійного розвитку педагогів професійної школи.

Конференція стала своєрідним майданчиком для обміну цікавими

ідеями і досвідом щодо професійного розвитку педагогів, місцем зустрічі небайдужих до проблем професійної освіти людей. Ми дякуємо усім учасникам за виявлений інтерес, активність та сподіваємось на подальшу співпрацю.

***Вікторія Кручек**, завідувач лабораторії
дистанційного професійного навчання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Віра Арабідзе,

*старший майстер ДПТНЗ «Дніпровський
професійний залізничний ліцей»*

За сучасних соціально-економічних умов розвитку України виникає потреба в професійно-компетентних, конкурентоспроможних робітничих кадрах. Вагомий внесок у вирішенні цієї проблеми належить системі професійної (професійно-технічної) освіти. Центральне місце у забезпеченні якості професійно-практичної підготовки робітничих кадрів в системі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) належить майстрові виробничого навчання. Тому нагальним питанням є формування професійної компетентності саме цієї категорії педагогічних працівників.

Як зазначає Ф. Ялалєв, для реалізації якісної професійно-практичної підготовки доцільно використовувати діяльнісно-компетентнісний підхід, який складається не тільки із знаннєвого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій. Компетентнісний підхід на перше місце ставить не інформованість того, хто навчається, а вміння вирішувати проблеми, що виникають під час пізнання та пояснення явищ дійсності при засвоєнні сучасної техніки і технології, у взаємовідносинах людей.

Компетентність – як інтегральна професійно-особистісна характеристика визначається «готовністю» і здатністю виконувати професійно-педагогічні функції відповідно до прийнятих в соціумі в даний момент норм та стандартів. Отже, поняття компетентності та її складових визначається неоднозначно. Майстер виробничого навчання відповідає за кінцевий результат усього педагогічного процесу при підготовці робітничих кадрів. Професійна підготовка пов'язана з економічними цілями П(ПТ)О, які визначають професіоналізацію особистості та задовольняють потреби

секторів ринку праці.

У закладах П(ПТ)О первинну професіоналізацію отримує молодь, яка є майбутнім нації. Для формування особистості майбутнього кваліфікованого робітника важливо вирішувати також соціальні (соціалізація особистості) та культурні цілі. Тобто, поряд з навчальною, слід приділяти увагу розвивальній та виховній функціям освітнього процесу в закладах П(ПТ)О. Звичайно, досягнення вище зазначених цілей під силу лише професійно компетентним педагогам. Отже, методична компетентність майстрів виробничого навчання визначається як здатність ефективно організовувати навчально-виробничий процес, що ґрунтується на системі розвинених психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання під час професійно-педагогічної діяльності у закладі П(ПТ)О.

Не заперечним є твердження, що педагог повинен вчитися впродовж всього життя. Специфіка освітянської роботи полягає у тому, що йому необхідно виходити до учнів із знаннями, думками і переконаннями, які відповідають потребам часу і суспільства. Щоб сформувати суспільство, яке навчається, потрібно створити умови для педагога, в яких він зможе оволодіти сучасними методологічними, теоретичними і методичними знаннями, мати суспільні орієнтири.

Розвиток методичної компетентності майстрів виробничого навчання залежить від вимог до їх методичної діяльності в закладі П(ПТ)О та від середовища, в якому вони працюють і виконують свої функції. Важливо відзначити, що заклад освіти виступає як складна та багаторівнева просторова організація, яка відтворює рівень інноваційного інформаційно-професійного середовища. У такому середовищі складається система умов організації методичної діяльності майстрів виробничого навчання, що спрямовуються на потребу у підвищенні рівня методичної компетентності педагогів.

Головними складовими середовища виступають сучасні засоби навчання, нові виробничі технології та відповідна техніка, нові педагогічні

технології, зокрема інформаційні та комп'ютерні технології, що мають чітку професійну спрямованість; нетрадиційні форми навчання та активні методи розвитку, саморозвитку суб'єктів педагогічного процесу; інноваційні підходи до підвищення методичного рівня майстрів виробничого навчання. Забезпечення умов активізації розвитку та саморозвитку майстрів виробничого навчання до методичної діяльності з врахуванням мотиваційної складової цього процесу буде сприятиме розвитку методичної компетентності вказаної категорії педагогічних працівників закладів П(ПТ)О.

Сучасні підходи до проєктування й організації методичної діяльності ґрунтуються на усвідомленні її цілей як розвитку особистості педагога у всій повноті та цілісності особистісних і професійних якостей. Зважаючи на це, майстру виробничого навчання необхідно обрати і вибудувати власний світ цінностей, оволодіти способами творчого вирішення особистих професійно-методичних проблем. При цьому саморозвиток майстра виробничого навчання повинен відбуватися «з випередженням соціального виклику, лише тоді він виступає енергетичним джерелом оновлення професійної освіти і як системи, і як процесу, і як результату».

Реалізація таких умов має сприяти творчому самовираженню та самореалізації майстрів виробничого навчання під час методичної, науково-методичної роботи, реалізації в навчально-виробничому процесі власної системи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К., 2004. – 111 с
2. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
3. Життєва компетентність особистості: наук.-метод. посіб. / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакової [та ін.]. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.

ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ В ОРГАНІЗАЦІЇ СТАЖУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Тетяна Голуб,

методист ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей»

Сучасна українська система професійної (професійно-технічної) освіти перебуває в стані змін. Ці зміни виражаються, зокрема, у розробленні професійних стандартів на основі компетенцій, розробленні програм щодо децентралізації управління професійною освітою, оновленні матеріально-технічного ресурсу освітніх закладів, налагодженні співпраці з роботодавцями, появою нових технологій та навіть нових професій, налагодженні міжнародної співпраці із закладами, які надають професійну освіту, організації професійного розвитку педагогічних працівників.

Система підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання передбачає різні форми: відвідування курсів (раз у 5 років), стажування, участь у методичній та експериментально-дослідній діяльності, самоосвіта.

Тому дуже важливою ланкою освітньої діяльності ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» стала співпраця із Вана-Вігалаською школою техніки та обслуговування (Естонія) в рамках Україно-Естонського проекту «Надання досвіду Естонії для підтримки реформ професійної освіти в Україні».

З 18 по 26 травня 2019 року у складі управлінців, керівників та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Волинської, Рівненської, Хмельницької областей був здійснений робочий візит директора ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» Ніжнік Н.О. в Естонію. Упродовж візиту директорка проходила стажування, мала змогу вивчати нові підходи до управління закладами освіти, елементи

впровадження сучасних методів навчання, методика розробки освітніх програм на модульно-компетентнісній основі та плану перспективного розвитку освітнього закладу. Естонські заклади презентували освітню програму підготовки фахівців у сфері обслуговування колісних транспортних засобів із застосуванням навчальних модулів фінської компанії «PRODIAGS».

Співпраця з колегами з Естонії – це неоціненний досвід, який дуже важливий для нас в організації професійного розвитку працівників закладу в час реформування професійної освіти України.

Парадигма професійної освіти змінюється, педагог стає тьютором, тренером, наставником, який не просто передає знання здобувачам освіти, а вчить їх самостійно знаходити інформацію та застосовувати її на практиці. Тільки за умови швидкого отримання якісної інформації людина зможе постійно бути в курсі усіх інновацій, своєчасно, відповідально приймати рішення, підтримувати свій культурний і професійний рівень.

Завдяки участі в україно-естонському проекті майстри виробничого навчання сфери автомобільного обслуговування та промисловості О.Б. Свінцицький, Б.В. Бурчак, Б.О. Миронюк підвищували свою кваліфікацію у вересні 2019 року на базі ДНЗ «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» з питання: «Використання навчальних модулів платформи «Prodiags» у діагностиці дизельних двигунів». Під час стажування обговорювалася і подальша співпраця. Таким чином, у жовтні 2019 року разом із заступником директора – начальником управління професійної освіти та ресурсного забезпечення Департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації А.М. Харчук, директором НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області Л.І. Шевчук, представниками влади м. Славути на базі нашого ЗПО була проведена зустріч із поважними гостями, колегами ДНЗ «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» та Вана-Вігаласької школи техніки та обслуговування з Естонії.

Метою даного заходу було ознайомлення із діяльністю та матеріально-технічною базою ліцею в контексті обміну досвідом та подальшої міжнародної співпраці. В ході зустрічі були проведені екскурсії закладом освіти та символічне підписання Меморандуму про співпрацю між ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей», ДНЗ «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» та Вана-Вігалаською школою техніки та обслуговування.

Згідно з даним документом визначено основні напрями співпраці:

1. Проведення спільних заходів (семінарів, тренінгів, лекцій, конференцій тощо) з питань модернізації професійної освіти та створення належних умов для надання освітніх послуг.
2. Обмін досвідом щодо розробки навчальних програм з професій та основі модульно-компетентісного підходу.
3. Стажування педагогічних працівників та здобувачів освіти.
4. Участь учасників освітнього процесу у конкурсах фахової майстерності.

У лютому 2020 року майстер виробничого навчання О. Б. Свінціцький успішно пройшов стажування та опанував компетентності новітньої техніки зварювання автомобілів та віртуального навчання. 21 лютого 2020 року директор ліцею Н. О. Ніжнік взяла участь у підсумковій конференції в рамках естонсько-українського проекту «Представлення досвіду Естонії для підтримки реформи професійної освіти в Україні», представивши досвід міжнародної співпраці, а саме її результати: нові знайомства із закладами професійної освіти України і Естонії (Нововолинський центр професійної освіти, Вана-Вігалаське училище техніки та обслуговування), досвідом освітньої діяльності, стажування майстрів виробничого навчання в інноваційному режимі.

Список використаних джерел:

1. Десятов Т. Удосконалення кадрового забезпечення профтехосвіти // Професійно-технічна освіта. – 2006. – № 1. – С.5-6.
2. Олійник В.В. Теоретико-методологічні засади управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: Автореферат. – К.: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2004 – 46 с.
3. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. – К.: Книга, 2007. – 232 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Олена Давидюк

*майстер виробничого навчання
Маріупольського професійного ліцею
автотранспорту*

Перехід країни на ринкові умови розвитку економіки ставить на одне з найважливіших місць конкурентоспроможність продукції, техніки і технології, кадрових ресурсів. У цих умовах людина виступає активним суб'єктом на ринку праці, має можливість вільно розпоряджатися своїм головним капіталом – своєю кваліфікацією. Усе це поставило перед закладами професійної освіти нові завдання щодо підвищення якості та ефективності навчання, виховання і розвитку майбутніх кваліфікованих робітників. Їх вирішення можливе за умови високого рівня розвитку професіоналізму педагогічних кадрів тощо. Разом з тим, перед освітніми закладами постає велика відповідальність і від майстрів виробничого навчання вимагається різнобічна педагогічна ерудиція, глибокі пізнання в

сфері розвитку основ освітнього процесу, організації та методики навчання, виховання і розвитку учнів, високого рівня професійної та педагогічної майстерності.

Основною умовою модернізації професійної (професійно-технічної) освіти є рівень професійної компетенції та майстерності майстра виробничого навчання. Він полягає у передачі досвіду здобувачам освіти з метою формування у них необхідних знань та умінь, які здатні до професійної діяльності на рівні конкурентоспроможних на ринку праці. Розвиток майстра виробничого навчання досягається за допомогою вдосконалення професійної та особистої діяльності, постійної самоосвіти, пошуку та розкриття творчого потенціалу. Педагогічною майстерністю майстра виробничого навчання є професійна якість, яка забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності і робить можливим у досить короткі строки досягти результатів. Майстерність майстра виробничого навчання повинна включати в себе знання, навички, особисті уміння та професійно важливі якості педагога, а саме: високий фаховий рівень, постійне вдосконалення своїх знань, творчий саморозвиток. Для цього потрібно працювати над собою, використовуючи нові технології навчання, формуючи свою професійну підготовку; володіти новою методикою професійного навчання [1].

Сучасний майстер виробничого навчання повинен використовувати інноваційні педагогічні технології. Вони допомагають впровадженню у практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес: від визначення його мети до одержання очікуваних результатів. Інноваційні технології – це не просто створення нових засобів, а й істотні зміни, які допомагають у новому способі діяльності, стилі мислення. У цьому контексті інноваційними вважають підходи, що перетворюють характер навчання щодо його цільової орієнтації, взаємодії майстра виробничого навчання і здобувачів освіти, їх позиції в освітньому процесі [2].

Здобувачі освіти прагнуть володіти новітніми технологіями в обраній професії, хочуть вільно орієнтуватися в інформаційному просторі за допомогою комп'ютерної техніки, управляти автоматизованими системами виробництва, вміти проектувати й конструювати власні роботи на виробництві. Ці та інші компетентності може сформувати у них професійно компетентний майстер виробничого навчання, який постійно підвищує свою кваліфікацію, роль якої за останні роки значно змінилась. Він може стати керівником пізнавальної виробничої діяльності здобувачів освіти, організатором освітнього процесу, сприяє розвитку їх активності та самостійності в набутті знань, умінь та навичок.

Сучасний майстер виробничого навчання повинен володіти новітніми педагогічними технологіями, допомагати здобувачам освіти у їхньому професійному становленні, вміти створити атмосферу співпраці. Він зорієнтований на розвиток у здобувачів освіти їхніх індивідуальних можливостей і здібностей, залучає до вирішення складних завдань, сам постійно навчається, самовдосконалюється. Тільки високий рівень майстра виробничого навчання у галузі дозволить завоювати професійний авторитет, який є необхідною передумовою успішності освітнього процесу [3].

Список використаних джерел:

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл, І. Д. Бех, В. Ю. Биков. За заг. ред. В. Г. Кремень; Гол. редкол. В. Г. Кремень.— К. : Інформаційні системи, 2010.— 342 с.
2. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні / С. М. Ніколаєнко. — К. : Книга, 2007. — 232 с.
3. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: Монографія, — К., 2003.— 246с.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ – ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Ірина Дрозіч,

*методист ДНЗ «Хмельницький центр
професійно-технічної освіти сфери послуг»,
кандидат педагогічних наук*

У сучасному суспільстві знання, рівень інтелектуального розвитку людини стають головним стратегічним ресурсом і вагомим фактором розвитку економіки. Найтісніше інтегрована в економіку професійна (професійно-технічна) освіта (далі – П(ПТ)О), ця ланка в системі освіти відіграє важливу роль щодо кадрового забезпечення галузей економіки. На сучасному етапі розвитку П(ПТ)О зазнає значних змін. Змінюються її структура і зміст, запроваджуються стандарти професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом, підвищуються вимоги до рівня та якості П(ПТ)О. Якість П(ПТ)О визначається рівнем інноваційного потенціалу педагогічного колективу загалом і майстрів виробничого навчання зокрема, адже майстер виробничого навчання – це ключова фігура освітнього процесу ЗП(ПТ)О, саме йому належить провідна роль у навчанні та вихованні здобувачів освіти, він керує процесом формування та розвитку особистості майбутніх кваліфікованих робітників.

У розумінні сутності інноваційних процесів в освіті лежать дві найважливіші проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів, викладачів і цілих колективів [1].

Отже, інноваційна діяльність педагогів обумовлюється перетворенням педагогічного досвіду для створення нових педагогічних систем, пошуком нових ідей, методів, засобів педагогічної діяльності. Відповідно інноваційна діяльність майстрів виробничого навчання – це цілеспрямована діяльність щодо використання різноманітних інновацій для підвищення якості професійно-практичної підготовки.

Власна педагогічна практика, а також аналіз змісту та основних функцій сучасного майстра виробничого навчання, згідно з професійним стандартом «Майстер виробничого навчання» [2] дали змогу виокремити такі основні види його інноваційної діяльності: удосконалення освітнього процесу; створення та доповнення змісту робочих навчальних програм; упровадження інноваційних технологій; власний професійний розвиток; планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці.

Діяльність з удосконалення освітнього процесу – це здатність застосовувати різні джерела інформації щодо планування та організації освітнього процесу; підготовка та оновлення навчально-методичних документів з планування професійно-практичної підготовки та ведення обліково-звітної документації; формування освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий та духовний розвиток здобувачів освіти.

Діяльність з створення та доповнення змісту робочих навчальних програм, які повинні базуватися на чинних стандартах П(ПТ)О з певної професії, мають відповідати вимогам стейкхолдерів, запитам здобувачів освіти, батьків та проєктуватися від освітніх результатів.

Діяльність з упровадження інноваційних технологій (освітніх, виробничих, технологій оцінювання) спрямована на ефективне використання в освітньому процесі різноманітних освітніх технологій (проблемної, проєктної, ігрової, розвитку критичного мислення, кейс-технології тощо). Ефективний та стійкий розвиток підприємств у різних сферах бізнесу в сучасних умовах господарювання досягається за рахунок використання ними

інновацій, що забезпечують стратегічні конкурентні переваги на ринку. Тому майстер виробничого навчання повинен зважати на інноваційний контекст сьогодення в професії, якої він навчає здобувачів освіти. Так, наприклад, інновації в ресторанному господарстві, з одного боку, можуть бути охарактеризовані як виробничі (виробництво продукції харчування), а з іншого, – невиробничі (надання послуг з організації харчування тощо). Отже, при підготовці майбутніх кваліфікованих робітників сфери ресторанного господарства слід звертати увагу на впровадження в освітній процес таких виробничих інновацій: «кейтеринг», формат «швидко і випадково», «креатив-напрям», «домашня кухня», кухня «ф'южн», автоматизовані системи управління в закладі ресторанного господарства тощо.

Змінюються й технології оцінювання результатів навчання, проходить орієнтація не на засвоєння знань, умінь і навичок, а компетентностей. Успішність навчання визначається динамікою результатів кожного здобувача освіти, розширюється використання засобів взаємо- та самооцінювання. У майстра виробничого навчання з'являється необхідність використовувати такі сучасні засоби оцінювання: рейтингову систему, експертне оцінювання, самоаналіз, портфоліо тощо.

Діяльність щодо власного професійного розвитку спрямована на самоаналіз та коригування власної професійної діяльності, уживання заходів для збереження власного фізичного та психологічного здоров'я, розроблення та реалізація програм професійного самовдосконалення, забезпечення мережевої взаємодії і академічної мобільності. Забезпечення мережевої взаємодії передбачає участь майстра виробничого навчання в мережевій взаємодії у формі спільних освітніх, дослідницьких, соціальних проєктах. Що стосується академічної мобільності, то це спосіб обміну досвідом, засвоєння нових освітніх програм і технологій, підвищення культурного розвитку.

Діяльність щодо планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці полягає в забезпеченні майстром виробничого навчання підтримки технічної, творчої, підприємницької активності здобувачів освіти,

відстеження динаміки їх професійного становлення, а також взаємодії з соціальними партнерами тощо.

У висновку зазначимо, що інноваційна діяльність майстрів виробничого навчання – це головний аспект якісних змін в П(ПТ)О. У її основі лежить відмова від стереотипів, креатив, пошук та знаходження творчих підходів до вирішення професійних завдань.

Список використаних джерел:

1. Слостенин, В.А., Подымова Л.С. Педагогика: инновационная деятельность. М.: Магистр, 1997. 224 с.
2. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого навчання»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020р. № 1181. URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2006/> (дата звернення: 15.02.2021).

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Юлія Дюжонок,

*магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Система професійної освіти знаходиться у постійному розвитку, адаптуючись до динамічних трансформацій соціально-економічних умов, потреб сучасного ринку праці, змін у видах діяльності підприємств сфери послуг. Сучасний робітник повинен вміти розвивати свої знання і вміння, розуміти зміст і призначення своєї професії, самостійно ставити професійні цілі і завдання, вміти співпрацювати, бути активним і професійно мобільним, толерантним, моральним.

У цих умовах характерним стає і модернізація змісту навчальних планів і програм підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг. Виникає необхідність у правильному проектуванні й організації навчальної діяльності здобувачів освіти таким чином, щоб у процесі їх професійної підготовки формувалася, коригувалася і розвивалася їх професійна мотивація. Саме використання новітніх освітніх технологій і методів, які орієнтовані на індивідуальні здібності здобувачів освіти як майбутніх професіоналів, сприяють досягненню високого рівня мотивації, розвитку самостійності, самовдосконалення, творчого мислення.

Відомо, що освітня діяльність, що підкріплена мотивацією, вважається найбільш ефективною. Надійний і вірний метод зацікавити особу навчатися – це створити позитивну мотивацію з урахуванням її індивідуальності, особистих цілей, прагнень та бажань.

Мотивація пояснює спрямованість дії, організованість і стійкість того чи іншого виду діяльності, прагнення до досягнення певної мети. В рамках закладу професійної (професійно-технічної) освіти одним із критеріїв ефективності професійної підготовки є рівень мотивації здобувачів освіти. Існує безліч засобів мотивації, основними з яких є створення активної та захоплюючої організації освітнього процесу, орієнтованого на результат роботи. Одним із таких засобів є проєктна діяльність.

Проєктна діяльність – це самостійна пізнавальна, творча або ігрова діяльність здобувачів освіти під час дослідження чи вирішення поставленої перед ними проблеми, спрямована на створення результату у вигляді реального об'єкта або різного роду продукту [1]. Ця діяльність сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців сфери послуг, підготовці їх до реальних умов професійної діяльності.

Практика організації проєктної діяльності дозволяє виділити такі мотиви:

- інтерес до предмету, професії, галузі знань;
- задоволення процесом навчання;

- підтвердження усвідомленого вибору майбутньої професії;
- бажання удосконалити свої знання, розширити кругозір;
- бажання саморозвитку, створити власний продукт;
- бажання отримати нагороду у конкурсі, грант, поповнити портфоліо;
- ставити та досягати мету;
- нести відповідальність за наслідки та результати своєї роботи.

Зміст методу проєктної діяльності зводиться до того, що навчальний матеріал та завдання здобувачам освіти надаються не в готовому вигляді, тобто не в формі лекції наприклад, а надається можливість самостійного пошуку шляхом активної творчої діяльності. Таким чином, відбувається не лише розвиток практичних і творчих здібностей здобувачів освіти, а й стимулювання їх інтересу, підвищення їх мотивації. Ключовою відмінністю зазначеного методу є саме самостійна робота особистості, відсутність нав'язування теоретичного матеріалу [2]. Навчальні проєкти, що використовуються для професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг класифікуються за домінантою проєктної діяльності, за предметно-змістовими напрямками, за складом учасників, за тривалістю виконання проєкту тощо.

За допомогою технологій проєктної діяльності здобувачі освіти мають змогу:

- оцінювати знайдену інформацію, оригінально підходити до вивчення навчального матеріалу;
- набути умінь формулювати та доводити власну думку, правильно аргументувати й дискутувати;
- навчитися слухати, шанувати думку учасників освітнього процесу;
- вчитися будувати ділові стосунки з одногрупниками, вести діалог, уникати та розв'язувати конфлікти;
- удосконалювати уміння самостійної або творчої роботи;
- планувати робочий час, організовувати свою діяльність.

Проектна діяльність є сполучною ланкою між теоретичною і практичною частинами професійної підготовки. В основі методу проєктів лежить ідея спрямованості здобувача освіти на навчально-професійну діяльність як на результат [3; 4].

Взаємозв'язок проєктної діяльності і мотивації здобувачів освіти можна простежити на конкретному прикладі. Сучасною, органічною та ефективною базою для проєктної діяльності здобувачів освіти ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю» є творча лабораторія Навчально-практичного центру інноваційних швейних технологій, яка оснащена новітніми прогресивними технологіями із застосуванням сучасних матеріалів, обладнання та інструментів. Під час проєктування і виготовлення випускних творчих робіт майбутнім фахівцям з професії «Кравець» пропонується виконати кваліфікаційну роботу – розроблення колекції моделей одягу за обраною тематикою. Здобувачі освіти здійснюють аналіз різних джерел інформації, вивчають тенденції моди у мережі Інтернет, професійних журналах, блогах, соціальних мережах; розробляють концепцію своєї творчої роботи; малюють художні образи й ескізи; обираються матеріали для виготовлення колекції, швейне обладнання, оздоблення, способи обробки деталей виробів. У процесі виконання проєкту проводяться консультації з майстром виробничого навчання відділення дизайну одягу та фахівцем від підприємства сфери послуг.

Зацікавившись поставленою задачею і виконавши проєкт, здобувачі освіти зазвичай підвищують свою самооцінку, здобувають упевненість в своїх силах і вміннях, оскільки для них це величезний особистий стрибок, успіх, досвід.

Під час виконання проєкту майбутні фахівці вчать аналізувати інформацію, правильно її інтерпретувати і застосовувати, користуватися набутими знаннями для вирішення пізнавальних і практичних задач, робити висновки, отримують досвід колективної та самостійної роботи, розвивають комунікативні та дослідницькі здібності, формують культуру праці.

Отже, проєктна робота розвиває ряд важливих якостей у майбутніх робітників, зокрема вміння працювати у команді, вести дискусію, знаходити компроміс, презентувати результати, відстоювати свою точку зору, аналізувати власну діяльність.

Бажання навчатися можливо досягти лише в тому випадку, якщо поставлені перед здобувачем освіти завдання набули для нього важливого значення. Тенденція до застосування нових методів організації освітнього процесу у питаннях підвищення мотивації здобувачів освіти до оволодіння робітничою професією, створення умов для їх професійного становлення є актуальною у сучасній системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що використання проєктної діяльності під час організації освітнього процесу дозволяє перетворювати отримані теоретичні знання в професійний досвід шляхом практичної діяльності, створює умови для самореалізації здобувачів освіти, стимулює до подальшого саморозвитку, усвідомленого навчання, що сприяє досягненню головної цілі професійної освіти – підготовки висококваліфікованого, компетентного, відповідального робітника, здатного до професійного самовдосконалення й ефективної діяльності, конкурентоспроможного на сучасному ринку праці.

Список використаних джерел

1. Уйсімбаєва М. Проектна діяльність: теоретичні аспекти. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 13. С. 258–262.
2. Мартинець Л. Проектна діяльність у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 3 (34). С. 10–13.
3. Ясвин В. Образовательная среда от моделирования к проектированию. Москва: Смысл, 2001. 366 с.

4. Кравець С. Г. Психолого-педагогічні основи проектної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць / редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Київ, 2016. Вип. 11. С. 44–54.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ У МАЙБУТНЬОМУ

Євгенія Зарецька,

*старший майстер автотранспорту та
будівництва Дніпровського Центру
професійно–технічної освіти*

Педагог професійної школи був та завжди буде залишатися головним наставником своїх учнів, тому педагогу потрібно шукати нові методи та інновації у навчанні і розвитку не тільки учнів, але і самого себе. Педагог завжди повинен самореалізуватися у своїй роботі, тому що вона дає йому різні підходи в навчанні учнів.

Розглянемо інтерактивні методи для впровадження у навчання, які можуть стати найважливішими напрямками вдосконалення розвитку педагогів у сучасних професійних школах, а також передумовою ефективного досвіду в напрямках роботи педагогів з учнями. Ідея цих методів навчання в педагогіці не нова. Вважається, що творцем цих методів є Г. Гегель, Д. Дьюї, Ж. Руссо. Перш за все необхідно перейти від інформаційних форм та методів навчання до активних, від теоретичних методів – до практичних, знайти можливість поєднати теоретичні знання з їх актуальними потребами у навчанні [2]. Мобільність педагогів означає не лише розширення можливостей застосовувати свої знання та вміння в тій чи іншій професії, а й те, що педагог професійного навчання може працювати в різних суміжних

сферах. Тому, останнім часом з'являється ідея інтеграції національної системи професійної школи та розвитку педагогів. Для цього необхідно вибрати навчання в єдиному освітньому просторі. Завдання системи освіти полягає не в тому, щоб не триматися цих тенденцій часу, а в тому, щоб зробити їх частиною вашого життя на основі вивчення досвіду та розвитку зарубіжної професійної школи як ресурсу для модернізації освіти та визначення адаптивного освітнього потенціалу. Зарубіжний досвід є основним напрямом вивчення розвитку педагогів професійної школи.

Поява і розвиток активних та інтерактивних методів у розвитку педагогів професійної школи обумовлено тим, що перед педагогами постали нові завдання не тільки дати учням знання, а й забезпечити формування і розвиток пізнавальних інтересів і здібностей, творчого мислення, умінь і навичок самостійної праці, необхідних у майбутній професійній діяльності. Виникнення нових завдань перед педагогами обумовлено розвитком та пізнанням інформації. Якщо раніше знання, отримані в школі, технікумі, закладі вищої освіти, могли служити людині протягом всієї її трудової діяльності, то сьогодні їх необхідно постійно оновлювати, що може бути досягнуто шляхом самоосвіти, а це вимагає від людини пізнавальної активності і самостійності [1]. Потенціал зарубіжного досвіду та розвитку педагогів професійної школи включає необхідність використання міжнародних освітніх стратегічних ресурсів та тенденцій, що вимагають серйозних реформ системи професійної освіти. Основними напрямками використання потенціалу зарубіжного досвіду для збагачення теорії професійної підготовки майбутніх фахівців можуть бути:

- введення основної концепції одночасних змін у розвитку професійної освіти і навчання на міжнародному рівні;
- врахування особливостей варіативної підготовки здібних професіоналів (прискорення процесу глобалізації, представлене поняттям «глобалізація», визначення існуючих недоліків професійних знань та навичок; багаторівнева структура професійних можливостей);

– здійснення дослідницької діяльності шляхом створення системи різноманітних функцій, яка базується на єдності дослідницького та освітнього процесів.

Система розвитку педагогів професійної школи щодо вивчення зарубіжного досвіду має створити багаторівневу та диверсифіковану систему професійної підготовки кваліфікованих фахівців завдяки безперервності, гнучкості та цілісності, навчання упродовж життя відповідно до потреб і здібностей особистості.

Список використаних джерел:

1. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 443 с.
2. .Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Світлана Заславська,

*молодший науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного
навчання Інституту професійно-технічної
освіти НАПН України, кандидат технічних
наук, доцент*

Ураховуючи значущість інноваційної діяльності педагогів, нами, шляхом ранжування, проведено анкетування серед майстрів виробничого навчання щодо виявлення найбільш вагомих професійних компетенцій для забезпечення ефективності цієї діяльності. Анкета включала такі компетенції:

- 1) предметна (професійні знання, вміння, навички за фахом);
- 2) робота в команді;
- 3) цифрова грамотність (базові вміння в галузі ІКТ);
- 4) усна та письмова комунікація;
- 5) тайм-менеджмент;
- 6) іноземна мова;
- 7) психолого-педагогічна;
- 8) методична;
- 9) моделювання життєво значущих ситуацій;
- 10) самовдосконалення;
- 11) інноваційність;
- 12) проєктно-технологічна;
- 13) підприємливість та фінансова грамотність;
- 14) рефлексивна.

Респондентам було запропоновано визначити місце кожної компетенції в ранжувальному ряді.

Респондентами були майстри виробничого навчання – 191 особа. Результати аналізу анкет майстрів виробничого навчання представлені на рис.1.

Як свідчать дані рис.1, для майстрів виробничого навчання головним чинником в інноваційній діяльності виступає предметна компетенція, тобто професійні знання, вміння та навички за фахом. У їх уяві інноваційна діяльність пов'язана, передусім, із вивченням новітніх виробничих технологій. Ефективне вирішення цієї проблеми передбачає застосування інноваційних педагогічних технологій. Робота з інноваційними технологіями суттєво підвищує мотивацію навчально-пізнавального процесу, значно розширює можливості пред'явлення навчальної інформації, дає змогу створити необхідні умови для розвитку творчої активності здобувачів освіти.

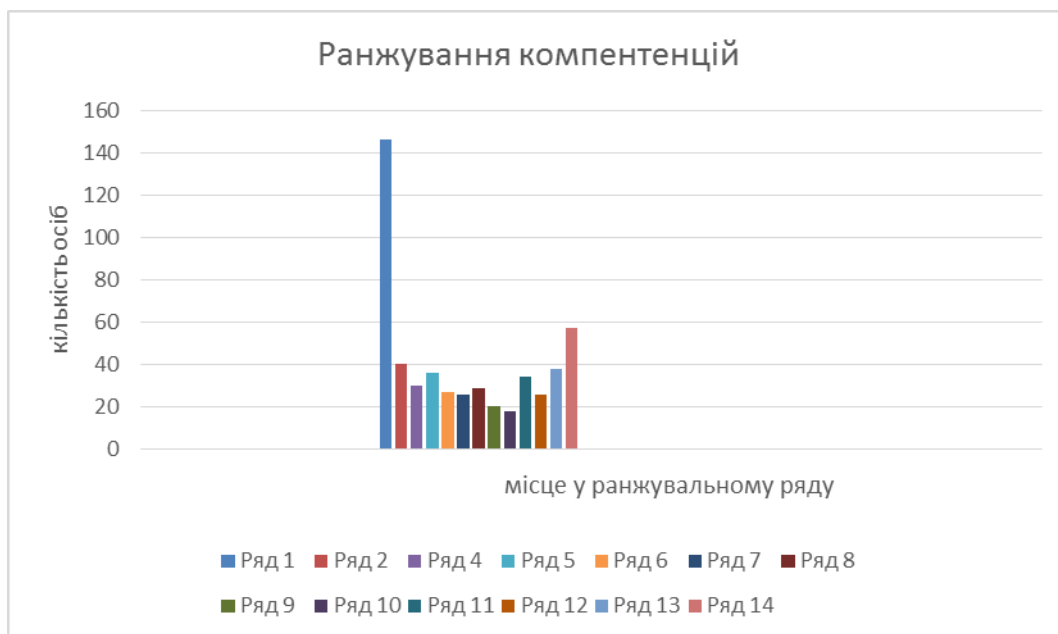

Рис. 1. Розподіл місць у ранжувальному ряду в залежності від кількості осіб

Примітка: кожен ряд відповідає номеру компетенції в анкеті.

Вивчення новітніх виробничих технологій краще всього проводити в рамках технологій контекстного навчання, таких, як: кейс-стаді та веб-квести.

Навчання за технологією кейс-стаді передбачає розгляд та вивчення конкретних виробничих ситуацій, як правило проблемних. Роботу над кейсом поділяють на два основні етапи: домашня самостійна робота та робота в майстерні.

Подальшим кроком в розвитку кейс-технологій є веб-квести – як один зі способів упровадження освітньої гейміфікації. Веб-квест надає можливість здобувачам освіти ефективно використовувати інформацію з Інтернету. Ця технологія також спрямована на розвиток їхньої цифрової компетентності.

Застосування ІКТ забезпечує подання наочно-образної, графічної інформації, поєднаної зі знако-символічною, що дає змогу використовувати в освітньому процесі нові види наочності, формуючи образне мислення. Образне мислення є важливим компонентом будь-якої творчої діяльності, основаної на використанні рухливих, гнучких операцій, що необхідно в процесі виробничого навчання.

Технології віртуальної реальності дозволяють конструювати цифрові та екранні моделі об'єктів, забезпечуючи: формування навичок і компетентностей для роботи на небезпечних виробництвах, в екстремальних ситуаціях; реалізацію комплексу принципів цифрової дидактики при формуванні професійних умінь і навичок в умовах реального виробничого процесу (в ході виробничої практики) [1].

Таким чином, застосування інновацій є однією з гарантій якості професійної освіти, наближення системи освіти до сучасних вимог роботодавців.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. І. Проблеми цифровізації фахової підготовки в закладах професійної освіти. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти. Матеріали 11-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2020 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С.40 – 43.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Світлана Кравець,

*старший науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного
навчання Інституту професійно-технічної
освіти НАПН України, кандидат
педагогічних наук*

Серед визначальних Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року окреслено й ті, що спрямовані забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж

усього життя для всіх; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям [5]. Відповідно, у Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року [7] визначено напрями її реформування, а саме: побудова ефективної системи управління, посилення співпраці закладів із бізнесом, покращення змісту та якості професійної освіти, її популяризації. Ці напрями декомпозиціюються конкретними завданнями щодо посилення автономії закладів освіти, створення інформаційної системи управління освітою, продовження розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі та ін. й співвідносяться із ключовими реформами відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) [4]: децентралізація управління та фінансування у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти; державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та взаємозв'язок з ринком праці.

Задля досягнення якості професійної (професійно-технічної) освіти на часі активно проводиться робота щодо створення професійних стандартів (на основі Методики розроблення професійних стандартів [2]) та стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом (на основі Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом [3]). Сьогодні в Україні затверджено понад 150 професійних стандартів та 180 стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, розроблених на основі компетентнісного підходу [6, с. 4].

Роль майстра виробничого навчання у забезпеченні цих процесів полягає у: активній співпраці з навчально (науково)-методичними центрами (кабінетами) професійно-технічної освіти; участі у конференціях, семінарах, вебінарах, нарадах щодо сучасних тенденцій удосконалення якості професійної (професійно-технічної) освіти (регіонального та всеукраїнського рівнів); ініціативності в обговоренні сучасних новостворених законодавчих актів та нормативно-правових документів; роботі у складі робочих груп (регіонального та всеукраїнського рівнів); навчанні за програмами підвищення кваліфікації, участь у проєктах, участь у навчальних тренінгах, організованих Національним агентством кваліфікацій та ін.

На виконання реформи щодо розвитку державно-приватного партнерства закладів професійної (професійно-технічної) освіти із підприємствами та взаємозв'язок з ринком праці варто керуватися Законом України «Про державно-приватне партнерство [1]. У цій діяльності участь майстрів виробничого навчання може засвідчуватися формуванням спільних пропозицій щодо реформування системи професійної освіти та створення професійних та освітніх стандартів; розробкою пропозицій щодо сумісного надання випускникам професійних кваліфікацій роботодавцями і закладами професійної (професійно-технічної) освіти; ініціюванням створення кваліфікаційних центрів, навчально-практичних центрів, центрів кар'єри; забезпеченням практичної підготовки учнів шляхом упровадження дуальної форми навчання та стажуванням викладачів/майстрів виробничого навчання на базових підприємствах; поширенням інформації з питань, що стосуються розвитку професійної освіти і підготовки кадрів, рекламуванням та популяризацією в засобах масової інформації, на своїх web-ресурсах; організацією спільних навчальних та соціальних проєктів тощо.

Отже, участь майстрів виробничого навчання у такій діяльності забезпечує їхній професійне зростання, самоствердження й актуалізує значення системного професійного розвитку педагогічних працівників відповідно до сучасних процесів реформування професійної освіти, змісту

сучасних моделей педагогічної освіти, потреб особистості педагога, потреб здобувачів освіти, соціокультурних особливостей, викликів економіки та вимог ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон України від 01 липня 2010 р. № 2404-VI // Законодавство України / ВР України : [офіц. веб-портал]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
2. Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів. Наказ Міністерства соціальної політики України № 74 від 22 січня 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18#Text>
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом: [Електронний ресурс]. Наказ Міністерства освіти і науки України № 216 від 17 лютого 2021 р. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti-za-kompetentnishim-pidhodom>.
4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: [Електронний ресурс]. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р . – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80>
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Указ Президента від 30 верес. 2019 р. № 722/2019 // Законодавство України / ВР України : [офіц. веб-портал]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

6. Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу) : науково-аналітичні матеріали / В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко, С. Г. Кравець ; НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти. – Київ: ТОВ «ТРОПЕА», 2021. – 32 с.
7. Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року [Електронний ресурс] : схвалено Колегією МОН 21 грудня 2020 року. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/kolegiya-mon-shvalila-strategiyu-rozvitku-profesijno-tehnichnoyi-osviti-do-2023-roku>

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ
ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІЧНИХ
ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ**

Іван Кучеров,

*майстер виробничого навчання
ДНЗ «Сєвєродонецьке вище професійне
училище»*

Стрімке зростання автопарку України сприяє стрімкому розвитку автомобільної інфраструктури, а потреба в автослюсарях високої кваліфікації завжди була й нині постійно збільшується. Професія автослюсаря вважається престижною. Нині великий бізнес готовий платити кваліфікованим працівникам гідну заробітну плату, створювати комфортні умови для роботи та забезпечувати сучасними матеріалами. Але висока конкуренція ринку праці вимагає й належної підготовки спеціалістів певної галузі.

Саме таку підготовку спеціалістів автослюсарної справи й здійснює наш заклад освіти – Державний навчальний заклад «Сєвєродонецьке вище професійне училище». Колісні транспортні засоби, які ми отримуємо із

Західної Європи, США, Південної Кореї, Японії та Китаю, виготовлені за новими технологіями. Тому при ремонті та технічному обслуговуванні таких транспортних засобів потрібно новітнє обладнання. Технічний стан автомобіля визначається не тільки якістю його конструкції і виготовлення, а й дорожніми, транспортними, атмосферно-кліматичними умовами, а також культурою експлуатації й обслуговування. Це дозволяє забезпечити справність автомобіля в межах заданого пробігу.

Мета майстра виробничого навчання – дати майбутньому фахівцеві необхідні практичні навички з управління технічним станом автомобілів з використанням прогресивних технологій і технічних засобів діагностування. Наші здобувачі освіти мають можливість навчатися на сучасному якісному обладнанні – такому, яке вони побачать на власному місці роботи. Дуже важливо, що завдяки впровадженню в освітній процес сучасних виробничих технологій не тільки активізується пізнавальна діяльність учнів, а й роботодавці не будуть мати потреби у «перенавчанні» наших випускників.

Для задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентних на ринку праці робітниках у 2016-2019 роках за державні кошти на базі закладів професійної освіти створено 145 навчально-практичних центрів (далі НПЦ). Серед таких НПЦ і наш заклад освіти. Згідно з наказом МОН України від 26.02.2019 р. № 266 «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри за рахунок коштів державного бюджету у 2019 році» у листопаді 2019 р. на базі училища було відкрито Навчально-практичний центр з автослюсарної справи. На придбання обладнання НПЦ з державного бюджету було виділено 266 тис. грн. Ми вдячні за порозуміння та підтримку у цьому напрямку Луганській обласній державній адміністрації та Департаменту освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації (з обласного бюджету на придбання обладнання було виділено 120500 грн.)

Професія слюсаря з ремонту колісних транспортних засобів є важливою. Адже, щоб автомобіль запрацював, його потрібно зібрати, налагодити, відрегулювати і випробувати, а у процесі експлуатації – обслуговувати і ремонтувати. Усе це справа слюсаря з ремонту автомобілів. На обладнанні, яке наявне в нашому НППЦ, учні відпрацьовують такі навички. Нині роботодавці при прийомі на роботу частіше віддають перевагу досвіду, професіоналізму. Ми впевнені, що наші випускники будуть саме професіоналами, а досвід – це не завжди професіоналізм. Ми дуже задоволені, що на такому обладнанні зможемо готувати дійсно висококваліфікованих робітників.

Таким чином, підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних на ринку праці робітників можуть забезпечити майстри виробничого навчання, які володіють методикою професійного навчання, сучасними організаційно-педагогічними формами навчання, впроваджують інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виробничий процес і, разом з цим, досконало знають техніку і технологію, науково-технічні досягнення відповідної галузі виробництва, її економіку, екологію, інфраструктуру підприємств регіону та їх перспективи, обізнані з законами ринку праці та вимогами роботодавців до особистісних якостей працівників.

Список використаних джерел:

1. Бричок Б. П. Сутність педагогічної культури викладача ВНЗ / Б. П. Бричок // Педагогічний дискурс : зб. наук. праць. – Хмельницький : ХГПА, 2007. – Вип. 2. – С. 29-31.
2. Ковальчук В. І. Зміст та структура педагогічної майстерності майстра виробничого навчання ПТНЗ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe/
3. Комісарова Л. О. Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. О. Комісарова; НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти. - К., 2012. – 20 с.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Ірина Кушнір,

*методист ДЗП(ПТ)О «Вище професійне
училище № 55 м. Дніпро»*

Модернізація системи професійної (професійно-технічної) освіти є надзвичайно актуальною проблемою, що, у свою чергу, висуває нові вимоги до рівня професійної підготовки майстрів виробничого навчання. Так А. О. Степура зазначає, що майбутнє професійної підготовки в цілому залежить саме від майстрів виробничого навчання. На даний момент у підготовці майстрів виробничого навчання постали ті ж самі проблеми, які турбують всю систему освіти – розбіжність між традиційною системою підготовки та новими вимогами до якості підготовки фахівців, які висуваються на даному етапі розвитку суспільства [1].

За результатами проведених досліджень фахівцями було зроблено висновок, що рівень знань про педагогічні технології, сучасні форми і методи проведення уроків виробничого навчання у багатьох майстрів виробничого навчання є недостатнім. Ця проблема залишається гострою навіть у супереч тому, що значна кількість молодих майстрів виробничого навчання після здобуття робітничої спеціальності здобуває вищу освіту. Але, на жаль, вища освіта продовжує залишатись сильно теоретизованою, що не дозволяє їй у достатній мірі підготувати майбутнього майстра виробничого навчання до вирішення практичних проблем професійної освіти, навчити враховувати все різноманіття факторів, які визначають специфіку підготовки кваліфікованих робітників [2].

В. О. Радкевич наголошує, що здатність спрямувати теоретичні знання в професійно-практичну сферу діяльності є критерієм педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання. Для цього вони повинні мати

високий рівень робітничої кваліфікації, оскільки лише професіонал у своїй справі здатен передати свої знання та досвід, якісно підготувавши висококваліфікованого фахівця. Водночас, майстер виробничого навчання повинен володіти педагогічною майстерністю, яка дозволить передати необхідні знання, сформувати передбачені уміння та навички у здобувачів освіти. Педагогічна ж майстерність заснована на вмінні планувати педагогічну діяльність в залежності від поставлених завдань з урахуванням реальних умов здійснення освітнього процесу, володінні різноманітними педагогічними технологіями та умінням їх застосовувати [3].

У цілому ці характеристики можна визначити як технологічну культуру, під якою розуміють володіння логікою професійної поведінки педагога та способами організації технологічних процесів, наявність досвіду креативної діяльності, уміння адаптувати свою навчальну діяльність під вимоги гуманізації та гуманітаризації освіти. Першим аспектом технологічної культури майстра виробничого навчання визначається методологічна культура, яка складається зі знання теорії організації навчально-виробничого та виховного процесу, володіння педагогічними та виробничими технологіями, до другого належить культура праці як володіння прийомами наукової організації праці [4].

Лише досконалий розвиток усіх вище вказаних чинників дає можливість сформувати в особі майстра виробничого навчання компетентного педагога, який зможе надавати якісні освітні послуги та готувати висококваліфікованих робітників. Це питання є достатньо серйозним викликом для сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти, тому його вирішення вимагає спільних зусиль як самого майстра, так і педагогічних колективів, навчально-методичних центрів та держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Степура А.О. Профосвіта має майбутнє. Професійно-технічна освіта. 2004. № 4. С.8.
2. Комісарова Л. Формування технологічної культури майстрів виробничого навчання. Професійно-технічна освіта. 2006. № 1. С. 30-31.
3. Радкевич В.О. Інноваційні професи у сучасній професійній школі. Професійно-технічна освіта. 2005. № 1. С. 9-11.
4. Методичні основи професійного навчання кваліфікованих робітників. Методичний посібник / [В.А. Кручек, О.Б. Кошук, С.Г. Кравець, Н.В. Колісник, Л.А. Майборода, Т.В. Пятничук, І.І. Голуб, Н.Ю. Самойленко, Г.В. Однорог]. – Житомир: «Полісся», 2020.– 274 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Олена Лаврентьєва,

методист ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»

Професійно-педагогічна компетентність майстра виробничого навчання включає багато складових (компетенцій). Система і структура методичної роботи закладу освіти підпорядкована розв'язанню єдиної науково-методичної проблеми «Підвищення рівня навчальних досягнень учнів та професійної компетентності педагогів шляхом впровадження сучасних педагогічних та виробничих технологій в освітній процес». Головним завданням методичної служби училища є забезпечення науково-методичного супроводу професійного зростання педагогів, задоволення професійних потреб майстрів виробничого навчання. Кожний майстер виробничого навчання обрав для себе індивідуальну методичну тему, над якою працює упродовж навчального року. Половина майстрів виробничого

навчання мають фахову освіту, виробничий досвід, але не мають педагогічної освіти. Тому для них було розроблено програму педагогічного мінімуму. Програма передбачає вивчення методів і форм практичного навчання, типів уроків, структури уроку виробничого навчання, алгоритму складання плану, аналізу та самоаналізу уроку, методики складання плануючої документації, звітної документації, а також основних питань щодо виховної роботи з учнями. Усі перелічені інформаційні матеріали знаходяться у методичному кабінеті, а також у кімнаті майстрів виробничого навчання

Основними колективними формами організації методичної роботи в училищі є засідання методичних комісій, інструктивно-методичні наради, засідання педагогічної ради, психолого-педагогічні тренінги, практичні заняття-тренінги. Засідання педагогічної ради проходять у формі конференції, семінарів, круглих столів. Тематика всіх методичних заходів сприяє професійному зростанню майстрів виробничого навчання. Кожний майстер щороку виступає не менше двох разів під час засідань педагогічної ради, методичних комісій. Упродовж навчального року, згідно із затвердженим графіком, майстри виробничого навчання проводять відкриті уроки. Це є вже традиційна та ефективна форма обміну педагогічним досвідом. Саме під час таких заходів майстри виробничого навчання, які не мають педагогічного досвіду, мають можливість навчатися методиці планування і проведення уроків виробничого навчання.

Багато уваги майстри виробничого навчання приділяють позаурочній роботі з учнями, що сприяє розширенню та поглибленню знань учнів, виховує повагу до обраної професії, зацікавлює учнів, стимулює їх до саморозвитку. В процесі підготовки до таких заходів педагоги самі опановують нові ідеї, технології у своїй галузі, налагоджується більш тісний контакт з вихованцями. Щороку в училищі проводяться декади фахової майстерності з професій, в рамках яких організовуються конкурси для учнів, майстер-класи, виставки тощо.

Майстри виробничого навчання з будівельних професій значно підвищили рівень професійної компетентності завдяки відкриттю на базі училища двох навчально-практичних центрів з професій «Штукатур» і «Монтажник систем утеплення будівель». Під час створення матеріально-технічної бази училища майстри з будівельних професій разом зі своїми вихованцями оволоділи сучасними будівельними технологіями, новітніми будівельними матеріалами, основами дизайну. В процесі такої спільної роботи майстрів виробничого навчання та учнів формуються: професіоналізм, командний дух, виховується почуття гідності та гордості за плоди своєї праці.

Майстри виробничого навчання мають можливість самостійно обирати форми підвищення кваліфікації: беруть участь в обласних методичних заходах, що організовує Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області; вебінарах на освітянських сайтах, мають публікації на освітніх сайтах, беруть участь в різноманітних проєктах тощо. Багато уваги майстри виробничого навчання приділяють створенню сучасних дидактичних матеріалів, електронних засобів навчання. Зокрема, йдеться про електронні презентації, електронні тести з використанням google-форм, платформи learning.apps. Разом з тим, існує низка невирішених проблем. Головна з них – відсутність молодих кадрів майстрів виробничого навчання з будівельних професій.

Перспективними напрямками діяльності педагогічного колективу є: реалізація заходів щодо розвитку фахової майстерності, підвищення рівня професійної компетентності майстрів виробничого навчання шляхом забезпечення їх участі в системі курсового та міжкурсового підвищення кваліфікації, створення умов для самоосвіти, саморозвитку педагогів, освоєння сучасних виробничих технологій; запровадження в системі науково-методичної роботи активних форм; розширення соціального партнерства; запровадження дуальної форми здобуття освіти; вивчення, узагальнення та поширення кращого педагогічного та практичного досвіду

майстрів виробничого навчання.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний редактор В. Г. Кремін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Семенюк Н.Ф. Науково-методичний супровід розвитку професійної компетентності педагога. *Завучу. Все для роботи*. 2020. № 23-24 (287-288). С. 51-58.
3. Парілова Н. Роль методичної служби школи в підвищенні якості освіти. URL: <https://ru.osvita.ua/school/method/376/#>
4. Подопригора В.В. Професійна компетентність майстрів виробничого навчання: стан, проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://vseosvita.ua/library/tezi-na-temu-profesijna-kompetentnist-majstra-virobnicogo-navcanna-stan-problemi-perspektivi-rozvitku-148493.html>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У САМООСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Людмила Майборода,

*науковий співробітник лабораторії
дистанційного професійного навчання
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Самоосвітня діяльність педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема майстрів виробничого навчання, є невід'ємною складовою їхньої діяльності з підвищення професійної компетентності.

У педагогічній літературі «самоосвіта» визначається як: 1) «освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі» [1; 4]; 2) «система

навчання згідно власних освітніх цілей з мінімальною участю інших осіб, самотужки [2]; 3) «самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо» [3]. Отже, самоосвітньою діяльністю майстра виробничого навчання ми розглядаємо як систему дій, що спрямована на самостійну пізнавальну діяльність майстра виробничого навчання з професійного (психолого-педагогічного, методичного), фахового (спеціального), загального напрямів освіти та визначається високим рівнем їхньої самомотивації, самоорганізації, самонавчання, самоаналізу, самовизначенні, самоконтролю, самооцінки, самореалізації праці.

Серед традиційних форм самоосвіти, популярною стала нова форма – Інтернет-самоосвіта [3], яка виникла в наслідок активного використання сучасними педагогічними працівниками комп'ютеру і мережі Інтернет. До переваг Інтернет-самоосвіти відносять: доступність, мобільність, економію часу, заощадження коштів, розвиток професійних навичок тощо. Набули популярності онлайн майстер-класи й курси, анкетування й тестування, консультування й поради, інтернет-спільноти тощо. Інтернет-технології надають широкі можливості для самоосвіти майстрам виробничого навчання, забезпечуючи доступ до великої кількості різноманітної інформації.

Джерелами Інтернет-самоосвіти майстрів виробничого навчання можуть бути: Інтернет-платформи із самоосвіти та дистанційними курсами, електронні бібліотеки та репозитарії, ресурси з відео-лекціями та майстер-класами, фахові сайти, професійні Інтернет-спільноти з обміну інформації та консультуванням тощо. Отже, наведемо декілька прикладів таких ресурсів:

– *Prometheus* (<https://prometheus.org.ua>) – українська платформа масових відкритих онлайн-курсів, яка дає можливість переглядати і проходити безкоштовно навчальні курси за різними напрямками. За деякими

онлайн-курсами можливо отримати сертифікати, що зараховуються як підвищення кваліфікації;

- *«Дія. Цифрова освіта»* (<https://osvita.diia.gov.ua/>) – портал Міністерства цифрової трансформації України, що пропонує освітні серіали для здобуття навичок за різними напрямками. Всі освітні серіали безкоштовні, після перегляду здійснюється тестування на засвоєння матеріалу, після успішного завершення курсу видається цифровий сертифікат із зазначенням годин та кредитів;

- *ВУМ online* (<https://vumonline.ua>) – безкоштовна платформа від Відкритого Університету Майдану (ВУМ). Майстри виробничого навчання можуть знайти навчальні курси за різними напрямками з відеолекціями, практичними завданнями, тестуванням;

- *EdEra* (Education Era) (<https://www.ed-era.com>) – студія онлайн-освіти, український освітній проект, що пропонує онлайн-курси за різними темами, зокрема: змішане навчання, адаптивне навчання, дистанційне навчання, медіаграмотність, кар'єра, булінг, англійська мова тощо;

- *Освітній Хаб міста Києва* (<https://eduhub.in.ua>) – освітній портал, спрямований на розвиток soft skills. Слухачі Освітнього Хабу за умови успішного виконання тестування отримують сертифікат, що підтверджує їхні знання та навички за кожним пройденим курсом.

- *«На урок» освітній проект* (<https://naurok.com.ua/>) для педагогів та учнів, забезпечує можливість обмінюватись досвідом за різними напрямками, брати участь у вебінарах, конференціях, курсах тощо;

- *Всеосвіта* (<https://vseosvita.ua>) – спільнота активних освітян. Освітня платформа, що призначена для навчання учнів та професійного зростання педагогічних працівників. Має онлайн-бібліотеку методичних матеріалів, інструментарій для організації дистанційного навчання та персонального блогу тощо;

- *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України* (<https://dnpb.gov.ua/ua/>);
- Репозитарій Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib>);
- *Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України* (<https://lib.iitta.gov.ua/>);
- Репозитарій Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, у розділі сайту «Бібліотека» (<https://ivet.edu.ua/>);
- YouTube – один із найпопулярніших відеохостингів, де розміщуються відеофайли.

У висновку зазначимо, що самоосвітня діяльність майстра виробничого навчання з підвищення професійної компетентності буде продуктивною за умов: реалізації майстром виробничого навчання в процесі самоосвіти власних потреб професійного розвитку; володіння майстром виробничого навчання методами самоаналізу педагогічного досвіду; розвиненою здатністю до рефлексії; врахування у програмі самоосвіти майстром виробничого навчання можливості пошукової діяльності; здійснення взаємозв'язку особистісного та професійного саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.;
2. Кадемія М.Ю., Коряр М.М., Рак Т.Є. Інноваційні технології навчання: словник-глосарій. – Львів: вид-во ЛДУ БЖД, 2011 р. – 156 с.
3. Корольов Б.І. Сомоосвіта / Б.І. Корольов // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с., С. 798
4. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб./ Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380с.

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ЯК ФОРМА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Наталія Новак,

*майстер виробничого навчання
Хмельницького професійного ліцею*

Одним із основних завдань професійної (професійно-технічної) освіти щодо модернізації освітнього процесу в контексті соціально-економічних замовлень держави є вдосконалення професійно-педагогічної діяльності майстра виробничого навчання.

Самоосвітня діяльність майстра виробничого навчання є найбільш ефективним засобом підвищення його професійної компетентності. Самоосвіта – це безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагога, шляхом самостійного набуття ним знань з урахуванням особистих інтересів і об'єктивних потреб закладу, у якому працює. Відмінною рисою самоосвіти майстра є те, що результат такої роботи – розвиток здобувачів освіти, а не лише самовдосконалення в особистих та професійних планах. Самоосвітня діяльність є «двигуном», який дозволяє закладу стало розвиватися.

У Хмельницькому професійному ліцеї впроваджена система неперервного професійного розвитку та підвищення кваліфікації педпрацівників. Першим етапом є діагностика професійного рівня та потреб майстрів виробничого навчання (використовуються новітні діагностичні анкети майстрів виробничого навчання розроблені НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області). Другим етапом є складання індивідуального плану професійного розвитку педагога за напрямками. Зміст моєї самоосвітньої діяльності, як майстра виробничого навчання інтегрованої професії «Живописець. Оформлювач вітрин, приміщень та будівель» включає:

- *нормативно-правову компетентність*, яка є обов'язковою складовою

професійної майстерності педагога. У своїй професійній діяльності використовую законодавчі та інші нормативні документи органів державної влади для вирішення відповідних професійних завдань, завжди ознайомлююсь з нормативно-правовою базою, яка постійно поповнюється і оновлюється;

- *фахову компетентність*, як основу передачі особистого досвіду. Готуючись до уроків виробничого навчання, завжди оновлюю знання фахових методик, інноваційних технологій, збагачую знання про використання сучасної комп'ютерної техніки в художньому мистецтві, про сучасні види, жанри і напрямки в мистецтві. Удосконалюю оволодіння різними техніками, матеріалами та інструментами. Постійно цікавлюсь новітніми виробничими технологіями, сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі економіки, підприємства, організації та установи, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями;

- *психологічну компетентність*, як розуміння особистості. У підвищенні рівня психологічної компетентності педагога величезну роль відіграє самоосвіта. Для розвитку цієї компетентності опрацьовую матеріали сучасної психології, пов'язаної із взаємодією педагога і здобувача освіти, оновлюю знання вікової психології, вдосконалюю власний педагогічний такт;

- *педагогічну компетентність*, як основу для взаємодії з здобувачами освіти. Самостійно вивчаю передовий педагогічний досвід, опрацьовую інклюзивну літературу, щоб уміти забезпечити додаткову підтримку в освітньому процесі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами і сприяти створенню атмосфери доброзичливості, справедливості й терпимості;

- *методичну компетентність* як базу засобів для навчання і виховання. Методична компетентність є основою професіоналізму, яка залежить від самоосвітньої діяльності майстра. Задля удосконалення цієї компетентності

вивчаю фахові методики навчання та виховання, займаюсь розробкою і вдосконаленням методики виробничого навчання, розробкою професійно-спрямованого дидактичного матеріалу, збагачую знання інноваційних педагогічних та інформаційних технологій;

- *інформаційно-комунікаційну компетентність*, яка передбачає володіння інформаційними технологіями, уміння опрацьовувати різні види інформації. За допомогою реальних об'єктів (сучасних гаджетів) та інформаційних технологій самостійно шукаю, аналізую і відбираю інформацію, необхідну для вирішення завдань професійної підготовки здобувачів освіти, організовую, перетворюю, зберігаю і передаю її. Комунікативність передбачає здатність успішно функціонувати у системі міжособистісних стосунків між майстром і здобувачем освіти шляхом удосконалення знання з використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі;

- *культурологічно-виховну компетентність*, як етичну основу взаємодії. Поглиблюю знання культури міжособистісних взаємин майстра і здобувачів освіти, вдосконалюю уміння дотримуватись принципів толерантності, норм мовної культури. Шукаю шляхи і способи поєднання навчання і виховання, ознайомлююсь і застосовую на практиці нові форми, методи і прийоми виховання здобувачів освіти.

Суспільство завжди ставило перед педагогом високі вимоги. Сучасний майстер виробничого навчання повинен володіти загальнокультурними і психолого-педагогічними знаннями, практичними вміннями, професійними навичками; знати сучасні види і напрями в мистецтві, збагачувати знання про нові техніки, вільно володіти художніми матеріалами та інструментами, використовувати можливості сучасної комп'ютерної техніки; уміти залучати здобувачів освіти в художньо-творчу діяльність, розвивати їх фантазію і творчий потенціал. Робота майстра виробничого навчання виявляється в прагненні і вмінні постійно вдосконалювати свою майстерність, відкидати застарілі і знаходити нові більш досконалі методи практичної реалізації

вимог часу, творчо застосовувати надбання передового досвіду, досліджувати свою роботу і роботу колег.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова КМУ №800, 2019 – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
2. Майборода Л.А. Методика самоосвітньої діяльності з підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання / Л. А Майборода // Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства / збірник Матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – Київ: ІПТО НАПН України, 2020. – 304 с., С. 284-287.
3. Гусейнова С.В. Самоосвіта педагога (методичні поради) // Всеосвіта ,– Режим доступу до ресурсу: <https://vseosvita.ua/library/samoosvita-pedagoga-metodicni-poradi-320926.html>

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сергій Осипенко,

Директор ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей», доктор філософії

Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта орієнтована на реалізацію нової освітньої парадигми, спрямованої на підготовку компетентних фахівців з високоорганізованим індивідуальним стилем самоосвіти, соціальною та професійною мобільністю, на формування в учнів такої сукупності компетентностей, яка б дозволила їм бути конкурентоспроможними в умовах посилення глобалізації ринку праці.

У забезпеченні якісних результатів професійної підготовки кваліфікованих робітників особлива роль належить майстру виробничого навчання, його професійно-педагогічній компетентності, зокрема методичній компетентності, яка поєднує професійні уміння робітника високої кваліфікації у певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва і майстерність педагогічної діяльності. Від майстра виробничого навчання сьогодні чекають готовності до розроблення авторських навчальних та методичних матеріалів, які б включали інформацію про сучасний стан розвитку виробництва, використання в своїй діяльності вискоєфективних педагогічних засобів і прийомів, інноваційних технологій, організації дослідної роботи, організації й аналізу її результатів, конструктивних дій у різноманітних педагогічних ситуаціях, досконалої комунікативної поведінки.

Наразі основним завданням майстра виробничого навчання є надання допомоги майбутньому кваліфікованому робітнику у його самоосвітній діяльності. Широкий потік інформації про нові досягнення науки, техніки та мистецтва ставить сучасну людину перед необхідністю систематично поновлювати та поповнювати знання самоосвітніми шляхами. Не дивлячись на те, що самоосвіта є явищем автономним, цілеспрямований розвиток самоосвітньої діяльності учня завжди має бути в полі зору майстра виробничого навчання.

Розвиток методичної компетентності майстрів виробничого навчання, що здійснюється з урахуванням системного, суб'єктно-діяльнісного, андрагогічного, компетентнісного підходів, полягає в створенні системи заходів щодо підвищення рівня методичної компетентності майстрів і спрямована на реалізацію індивідуальної траєкторії успішного розвитку методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Дослідження багатьох науковців доводять, що високий рівень професійної, у тому числі й методичної, майстерності досягається педагогом, якщо в нього виникає і здатна реалізуватися потреба в професійному

саморозвитку, самовдосконаленні, якщо він виявляє мотиваційно-ціннісне ставлення до методичної діяльності, має здатність до вольової саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю. Специфіка методичної діяльності зумовлюється її завданнями та об'єктом. Завдання майстра виробничого навчання полягає в ефективному навчанні учнів професії та забезпеченні всебічного розвитку їх здібностей. Для успішного виконання такого завдання сучасний майстер повинен бути творчим, мобільним, цілеспрямованим, високо компетентним фахівцем у своїй галузі та ерудитом в інших галузях знань. Зважаючи на це, виникає потреба говорити про професійну активність майстра виробничого навчання. Професійна активність розуміється як цілісна система підвищення науково-теоретичного і загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки і професійної майстерності педагогів, формування у них готовності до самоосвіти, саморозвитку .

Професійна компетентність майстрів виробничого навчання відображає необхідний рівень їх практичної та методичної підготовленості, що надасть їм можливість ефективно реалізовувати свої посадові компетенції, враховуючи сучасні освітні технології та сучасні тенденції розвитку виробничої сфери. Такі складники, становлять низку найзагальніших понять, які мають бути деталізованими в комплексі знань, умінь, здатностей, цінностей, мотивації і ставлень до виробничої та методичної діяльності майстрів виробничого навчання, як фахівців і педагогів. Професійно важливі якості – це індивідуальні властивості майстрів виробничого навчання, що впливають на ефективність виробничої, методичної діяльності й на успішність освоєння цієї діяльності. Для майстрів виробничого навчання визначаємо такі професійно важливі якості як професійна відповідальність (якісне виконання своїх професійних обов'язків), організованість (внутрішня зібраність, що характеризує узгодженість між цілями діяльності та способами її здійснення), пунктуальність (культура виховання і мислення майстра виробничого навчання), методичність (послідовність і організованість дій на основі одного або системи засобів методичної діяльності.), системність

(бачення цілісності методичної діяльності) тощо, які впливатимуть на ефективність методичної діяльності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

Проблеми професійно-технічної освіти полягає в недостатньому оснащенні майстерень сучасним виробничим обладнанням. Майстру виробничого навчання окрему увагу потрібно акцентувати на вдосконаленні професійно-практичної підготовки та ефективності підготовки, тісно співпрацювати з підприємствами замовниками кадрів в період проходження виробничого навчання та виробничої практики.

Перспективи розвитку професійно технічної освіти полягають у використанні сучасних засобів навчання, нових виробничих технологій та відповідної сучасної техніки й обладнання, які використовуються на виробництві.

Список використаних джерел:

1. Бухлова Н.В. Сутнісний зміст поняття «Самоосвітня компетентність» /Бухлова Н.В. // Наукова скарбниця освіти Донецчини. – 2008. – №1
2. Вовк Б. І. Мотиваційна складова самоосвіти майбутніх викладачів практичного навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград, 2016. № 147.
3. Осипенко С.М. Розвиток самоосвітньої компетентності учнів закладів професійної (професій-технічної) освіти машинобудівного профілю у фаховій підготовці. Методичні рекомендації. /Осипенко С.М.// ІПТО НАПН України. 2018.
4. Самойленко Н.Ю. Розвиток методичної компетентності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів. Методичні рекомендації. /Самойленко Н.Ю.// ІПТО НАПН України. 2012.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

*Людмила Петченко,
старший майстер Лозівського центру
професійної освіти Харківської області*

Професійна (професійно-технічна) освіта є складником української системи освіти, де людина може оволодіти знаннями, уміннями і навичками за певною робітничою професією [1]. Для характеристики процесів, що відбуваються у системі професійної (професійно-технічної) освіти дослідники використовують різні терміни: «трансформація», «модернізація», «перетворення», «реформа» тощо.

Нині модернізація розглядається, як частина більш широкого процесу трансформації професійної освіти [2]. В Україні у сфері освіти розпочато широкомасштабний план модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, мета якого – це ефективна система професійної освіти та навчання як основа економічного зростання держави. Очікуваним результатом, перш за все, є «вмотивовані, активні здобувачі кваліфікацій, які прагнуть безперервного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання».

На виконання вимог Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року [3], Лозівський центр професійної освіти працює над вирішенням проблем, які потребують розв'язання в умовах модернізації. У центрі сформовано науково-методичне середовище, яке функціонує з метою методичного супроводу діяльності педагогів, а саме: організація стажування, під час якого удосконалюється фахова

майстерність майстрів виробничого навчання, вони мають можливість ознайомитися з сучасною технікою та технологіями на виробництві, отримати виробничий досвід.

Забезпечена участь майстрів виробничого навчання у колективних формах методичної роботи метою вироблення єдиного підходу до вирішення певних проблем, обговорення актуальних питань організації навчально-виробничого процесу, аналізу результатів колективної діяльності, вивчення і поширення науково-технічної та педагогічної інформації. З метою стимулювання професійної діяльності та розвитку педагогічних працівників запроваджено новий метод управління – реінжиніринг, що максимально наблизив процес професійного розвитку майстрів виробничого навчання до процесів, які відбуваються на підприємствах.

Професійному розвитку майстрів виробничого навчання сприяють академічна свобода та участь у заходах курсового та міжкурсowego підвищення кваліфікації. Так, наприклад, майстри виробничого навчання взяли участь в освітньому Івенті, який був організований Білоцерківським Інститутом неперервної професійної освіти; у програмі Антикризовий національний онлайн Едкарм-2020; переглянули освітні серіали на сайті «Дія»; доповідали на вебінарах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; проходили курси на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus та студії онлайн освіти EdEra, завдяки чому удосконалили професійну компетентність та фахову майстерність.

Впровадження в освітній процес інноваційних технологій, співпраця закладу освіти із соціальними партнерами, вивчення потреб регіонального ринку праці, пошук інноваційних шляхів соціального партнерства – це є основні напрями інноваційного розвитку центру. Основними формами співпраці Лозівського центру професійної освіти Харківської області із соціальними партнерами є: ознайомлення з діяльністю підприємства, екскурсії, лекції, консультації, участь запрошених фахівців підприємств та

організацій у державній кваліфікаційній атестації, участь потенційних роботодавців у формуванні змісту професійної освіти, удосконалення навчальних планів та програм, організації виробничого навчання та виробничої практики, модернізації матеріально-технічної бази центру.

У результаті співпраці Лозівського центру професійної освіти Харківської області з роботодавцями та соціальними партнерами отримана спонсорська допомога щодо оснащення центру, а саме: зварювальні тренажери, культиватор Шилінг – 4.0, швейні машинки Jack-H, інтерактивні комплекси, оргтехніка. Підписаний меморандум співпраці між ТОВ «ЛКМЗ» та центром, з метою впровадження у професійну підготовку здобувачів освіти дуальної форми навчання за професією «Електрогазозварник. Електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах», що теж позитивно впливає і на професійний розвиток майстрів виробничого навчання.

У рамках проведення профорієнтаційної роботи, центр разом з Лозівським міськрайонним центром зайнятості проводять різноманітні профорієнтаційні заходи, метою яких є популяризація робітничих професій та сприяння усвідомленому вибору учнями майбутньої професії. Під час таких заходів майстри виробничого навчання поширюють інформацію про новітні технології виробництва тощо. Визначені організаційно-методичні стимули переконують у необхідності реалізації різноманітних сучасних технологій, підходів, форм і методів у системі підвищення кваліфікації та професійного розвитку майстрів виробничого навчання.

Список використаних джерел:

1. Кучинський М. Професійно-технічна освіта України – вектори розвитку / М. Кучинський // Професійно-технічна освіта. – 2016. – № 3.

2. Ковальчук В.Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 [Електронний ресурс] / В.Ю. Ковальчук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2006.
3. Про затвердження плану заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта на період до 2027 року». Розпорядження від 29 квітня 2020 р. № 508-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80#Text>

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІЧНИХ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

*Інна Пилипенко,
методист ЗП(ПТ)О «Богодухівський
регіональний центр професійної освіти
Харківської області»*

Відповідно до професійного стандарту «Майстер виробничого навчання», затвердженого Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 № 1181, до основних напрямів професійно-педагогічної діяльності майстра виробничого навчання закладу професійної (професійно-технічної) освіти належать: планування та організація освітнього процесу, здійснення освітнього процесу, здійснення методичної роботи, професійний розвиток, супровід планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці [1].

Тобто, сучасний майстер виробничого навчання повинен вміти раціонально планувати та організовувати освітній процес в межах своєї компетенції, розробляти навчально-методичний комплекс з виробничого навчання та виробничої практики, брати активну участь у проведенні методичних заходів, постійно підвищувати рівень власної професійної компетентності, вміти відстежувати та корегувати рівень професійного становлення здобувачів освіти.

Варто зазначити, що професійний розвиток майстрів виробничого навчання повинен здійснюватися безперервно при поєднанні різних форм освіти: формальної (передбачає планове курсове підвищення кваліфікації з психолого-педагогічної та методичної підготовки); неформальної (стажування, участь в організації та проведенні конкурсів фахової майстерності, конференцій, семінарів, практикумів, майстер-класів, тренінгів, круглих столів); інформальної (самоосвітня діяльність майстра виробничого навчання) [2].

Ключовим компонентом усієї професійно-педагогічної діяльності в сучасних умовах є методична робота, оскільки вона спрямована на активізацію і розвиток творчих здібностей майстра виробничого навчання, що, в свою чергу, забезпечує ефективність освітнього процесу в цілому. Методична робота тісно пов'язана з щоденною педагогічною діяльністю майстра виробничого навчання, в процесі якої розв'язуються професійно-практичні завдання: розробляється навчально-методичне забезпечення предметів; удосконалюється зміст, форми і методи навчання та виховання здобувачів освіти; підвищується професійно-педагогічний та методичний рівень; здійснюється ефективне інформаційне забезпечення освітнього процесу.

Основними формами методичної роботи майстрів виробничого навчання нашого закладу освіти є: участь у роботі семінарів, круглих столів, конференцій, школах молодого педагога, школах передового педагогічного та професійного досвіду; участь у виставках творчих робіт, методичних

розробок нестандартних типів уроків, дидактичних матеріалів; розробка методичних рекомендацій стосовно організації та проведення виробничої практики здобувачів освіти, переліків пробних кваліфікаційних робіт, комплексних кваліфікаційних завдань з урахуванням компетентнісного підходу; участь у роботі методичних комісій, де на основі вимог стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, розробляється і обговорюється навчально-методична і навчально-програмна документація.

Важливу роль у розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання відіграє створений на базі Богодухівського професійного аграрного ліцею Навчально-практичний центр (далі – НПЦ) з підготовки трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, в якому за рахунок бюджетних коштів створено сучасну матеріально-технічну базу, обладнано кабінети теоретичного навчання та лабораторії, оснащені новітнім устаткуванням та інформаційним забезпеченням.

Наявна матеріально-технічна база дає змогу майстрам виробничого навчання вивчати та впроваджувати в освітній процес новітні виробничі технології із застосуванням сучасної сільськогосподарської техніки та обладнання. Крім того, на базі навчально-практичного центру майстри виробничого навчання можуть проходити стажування.

Функціонування навчально-практичного центру забезпечує підвищення ефективності профорієнтаційної роботи. За участі спеціалістів центру зайнятості майстри виробничого навчання постійно проводять роботу зі здобувачами освіти ЗЗСО, їх батьками, спрямовану на усвідомлений вибір професії, яка актуальна на ринку праці: презентації професій, профорієнтаційні уроки тощо.

Однак, варто зазначити, що професійно-педагогічна діяльність майстрів виробничого навчання у контексті змін в галузях сучасної економіки повинна постійно урізноманітнюватися. Сучасний майстер виробничого навчання повинен застосовувати інноваційні педагогічні та цифрові технології в освітньому процесі та для розв'язання методичних

завдань; формувати освітнє середовище, зорієнтоване на особистісний розвиток здобувачів освіти; відстежувати динаміку їх професійного становлення. Це можливо досягнути шляхом постійного самоаналізу та коригування власної професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Професійний стандарт «Майстер виробничого навчання»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 р. № 1181. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (дата звернення: 11.02.2021).
2. Пятничук Т. Актуальність розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти: зб. матеріалів Всеукр. web-конф., м. Київ, 20 трав. 2019р. Київ, 2019. С. 103-105.

РОЛЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Лариса Росохацька,

*майстер виробничого навчання
Чернігівського ВПУ побутового
обслуговування*

Сучасний розвиток усіх галузей народного господарства вимагає від закладів освіти блискавичної реакції на потреби роботодавців, постійного оновлення і зміцнення матеріально-технічної бази та розробки інноваційних підходів до професійного навчання майбутніх робітників. Існує певна

розбіжність у поглядах на процес навчання у освітян та роботодавців. Останні бажають отримати мобільного, кваліфікованого та конкурентоспроможного робітника, якого не потрібно перенавчати на виробництві. Багато спеціалістів вважають, що дуальна форма навчання – це вихід із критичної ситуації, яка склалася на ринку праці.

Мета впровадження елементів дуальної форми навчання – подолання диспропорції між пропозицією щодо надання освітніх послуг закладами професійної (професійно-технічної) освіти та запитами роботодавців щодо структури навчально-виробничого процесу, змісту і обсягу навчальних планів і програм, якості підготовки робітничих кадрів, надання можливості мобільно реагувати на зміни виробничих технологій та модернізувати зміст професійної освіти, враховувати вимоги конкретних підприємств, установ, організацій-замовників робітничих кадрів при організації навчально-виробничого процесу. Упровадження елементів дуальної форми навчання побудоване на поєднанні в освітньому процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в обсягах 30% (40%) теоретичних занять до 70% (60%) практичних занять. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість учням одночасно з навчанням у закладі професійної (професійно-технічної) освіти опановувати обрану професію безпосередньо на виробництві [1]. Отже, впровадження елементів дуальної системи збільшує вимоги до майстрів виробничого навчання, до їх професійного та педагогічного рівня. Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування першим в Чернігівській області та одним з перших в Україні запровадило елементи дуальної системи навчання в дії. 5 лютого 2019 року відкрили спеціально обладнану навчально-виробничу дільницю на чернігівському підприємстві «Сівертекс», на якій почали підготовку здобувачів освіти швейного напрямку. Треба зазначити, що швейне виробництво є одним з найскладніших і трудомістких.

Перед майстрами виробничого навчання постало завдання – перебудувати освітній процес зі звичного в навчальній майстерні закладу до вимог виробництва, адже учні повинні відразу виконувати завдання, які поставлені саме виробництвом. Майстру виробничого навчання самому довелося ознайомитися з асортиментом продукції швейного підприємства, відповідно з технологією обробки, обладнанням, змінилася і форма організації праці. Майстер виробничого навчання повинен був скласти технологічну послідовність обробки кожного виробу, розробити схему розподілу праці (складність для учнів полягала в тому, що наш заклад освіти має специфіку індивідуального пошиву виробів), а потім учнів міняти робочими місцями для вивчення всього технологічного процесу.

Під час проходження виробничого навчання на підприємстві «Сівертекс» здобувачі освіти виконували запуск деталей крою, перевірку їх якості, складали послідовність пошиття деталей виробу, виконували обробку різних технологічних вузлів швейних виробів. А також виконували роль контролера якості готової продукції. Звичайно, всі ці операції вони виконували безпосередньо під наглядом майстра виробничого навчання. З перших днів ми з учнями почали виготовляти спідниці без підкладки, а потім на підкладці, далі роботу ускладнювали і виготовляли вже сукні, сарафани, штани, куртки, чоловічі сорочки та жакети. Перші дні були адаптаційні як для майстра виробничого навчання, так і для наших учасників освітнього процесу. Потрібно було звикнути до нових умов праці, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку підприємства, а найголовніше – налаштувати наших підопічних на те, що ми одна команда і від кожного з них буде залежати кінцевий результат.

Основним методом навчання на виробництві є наочний показ прийомів технологічного процесу безпосередньо на робочому місці. Спочатку пояснюю завдання та значення технологічних процесів, а потім демонструю прийоми роботи, звертаючи увагу на технічні умови виконання,

можливі дефекти та труднощі. Звичайно, як для нас, так і для підприємства запровадження елементів дуальної форми навчання, є щось нове, невідоме. Вчилися співпрацювати разом – і заклад освіти і підприємство. Зазначимо, що учні задоволені і навчанням на виробництві, і стипендією у розмірі однієї тисячі гривень, яку виплачувало їм підприємство. Ці додаткові кошти для учнівської молоді дуже потрібні, тому що багато хто з них з малозабезпечених сімей, і їм не потрібно шукати компроміс між додатковим заробітком і навчанням.

Роль майстра виробничого навчання змінюється у зв'язку з необхідністю врахування реальних умов та вимог виробництва, форм організації праці на виробництві. Маючи багаторічний досвід роботи на місцевій швейній фабриці «Елегант», від швачки в пошивочному цеху до технолога експериментального цеха, ми розуміємо наскільки важливо на уроках виробничого навчання впроваджувати новітні технології виробництва, і це не тільки нове обладнання та нові способи обробки технологічного вузла, а й ще застосування засобів малої механізації – для зменшення витрат часу на виконання ручних робіт. Оцінювали знання, уміння, компетентності учнів представники закладу освіти та роботодавці.

Співпрацю з підприємством «Сівертекс» продовжують наступні групи здобувачів освіти, всі разом виправляємо ті помилки, які виникли у нас, як першопрохідців. У дуальній системі навчання є дуже гарне раціональне зерно, тож її потрібно продовжувати впроваджувати в різних професіях, але при цьому пам'ятати, що значно важче приходить майстру виробничого навчання: це і збільшена кількість навчальних годин (70%) і збільшена відповідальність перед виробництвом. Хотілось щоб і держава звернула увагу на підвищену роль майстра виробничого навчання та оцінила їх працю гідно (заробітна платня, відпустка тощо). А ми, в свою чергу, готові постійно вчитися та самовдосконалюватися, щоб рівень знань, умінь та навичок наших випускників відповідав вимогам сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2017 р. №298 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників».
2. Кулалаєва Н. Методика організації дуальної форми навчання кваліфікованих робітників: основні етапи / Н. Кулалаєва // Професійна освіта, № 3 (88) 2020, С. 26-28. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/723390/1/PTO_3_2020%20%281%29.pdf

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сергій Скорохват,

*майстер виробничого навчання ПТУ №6,
м. Дніпро*

Основними характеристиками праці є її усвідомленість з боку людини, спрямованість на результат, витратність фізичної та розумової енергії на здійснення трудової діяльності. Різноманітні проблеми трудової діяльності людей стали об'єктом дослідження багатьох наукових дисциплін [1].

Порівнюючи поняття «кваліфікація» і «компетенція», необхідно відзначити, що другий термін ширший від першого, оскільки він включає, крім суто професійних знань і умінь, що характеризують кваліфікацію, такі якості як ініціатива, співпраця, комунікативні здібності, здібність до саморозвитку і самовдосконалення, вміння вчитися, оцінювати, критично мислити, наявність чіткого уявлення про себе як професіонала.

Успіх майстра виробничого навчання повною мірою залежить від рівня його професійної підготовки. Професійна майстерність припускає здатність ефективно здійснювати свою діяльність і є взаємозв'язком теоретичної бази

знань, професійно важливих якостей і досвіду, а також його творчих і особистих якостей.

Професійна освіта - досить серйозний чинник у процесі становлення суспільства. Процеси глобалізації, не залежно від різних поглядів на явище, призводять до істотних змін в усіх сферах діяльності людини. Наше суспільство не зможе уникати «цунамі» глобалізації, яка змінює кожен аспект сучасного людського життя. В еру глобалізації спостерігаються різкі зміни життєвих цінностей і, як наслідок, зміни повинні відбуватися і в системі професійної освіти. Попит і пропозиція на ринку праці в ХХІ столітті відмічені прискоренням вибухових явищ, таких як Промислова революція 4.0 і Суспільство 5.0.

Стратегія «Суспільство 5.0» – новий підхід до прогнозування можливого технологічного розвитку в найближчому майбутньому. Перший аналіз прогнозів інноваційного розвитку (до 2000 року) був опублікований в 1971-му, а поточний 10-й прогноз, горизонт прогнозування якого розширений до 2050 року, представлений у березні 2015 року [2].

Створення концепції «Суспільство 5.0» стало відповіддю Японії на стратегії інших країн в просуванні їх ініціатив за власним баченням довгострокового розвитку, збереження або завоювання лідерських позицій у світовій економіці. Наприклад, стратегія Німеччини High-Tech Strategy 2025, суть якої у використанні новітніх технологій, включаючи «IoT» (Інтернет речей) в оброблювальній промисловості; чи стратегія США Industrial Internet, що припускає створення комплексного рішення, що об'єднує інформаційні процеси з виробничими [3].

У відповідь на виклики глобалізації МОН України визначило чотири ключові напрями, за якими відбуватиметься оновлення системи професійно-технічної освіти впродовж наступних 3 років. Ідеться про побудову ефективної системи управління, посилення співпраці закладів із бізнесом, покращення змісту та якості такої освіти, а також її популяризації. Докладні завдання для реалізації реформи виписані в «Стратегії розвитку професійно-

технічної освіти». 21 грудня 2020 року колегія Міністерства освіти і науки схвалила цей документ.

«Глобалізаційні виклики, що постали перед сучасною системою освіти, вимагають нових рішень і від професійно-технічної освіти. Нині основні тренди в бізнесі – це запровадження раціональних моделей споживання і виробництва, перехід на цифрову економіку, забезпечення можливостей для навчання людини впродовж життя. Наша Стратегія є відповіддю на цей запит. Вона допоможе системі стати конкурентоспроможною, задовольнити потреби ринку праці та потреби особистості в професійній реалізації», – зазначив Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет [4].

Майбутнє вимагає людських ресурсів з новими компетенціями, які можуть сильно відрізнятися від поточних компетенцій. Щоб надати освітні послуги системи професійної освіти, яка здатна забезпечити майбутні людські ресурси компетенціями, які відповідають потребам майбутніх змін, майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О повинні усебічно опановувати нові компетенції, зокрема – креативні, комунікативні, кооперативні та критичного мислення.

Реалізуючи поточні та перспективні завдання щодо розвитку компетентності майстрів в/н та викладачів спеціальних технологій в ПТУ №6 м. Дніпро більше 10 років тому була створена і працює зараз система впровадження інноваційних виробничих технологій через роботу відділень регіонального навчально-виробничого Центру сучасних будівельно-монтажних технологій та роботу Піклувальної ради училища. Це дозволяє оперативно реагувати на виклики сьогодення щодо розвитку компетенцій як педагогів задіяних в підготовці кваліфікованих робітників, так і самих випускників училища.

Система професійної (професійно-технічного) освіти зможе підготувати конкурентоздатних працівників, якщо матиме якісні, сучасні освітні ресурси. Майстер виробничого навчання, як один з освітніх ресурсів, є стратегічним компонентом. Будь-яке зусилля поліпшити освітні результати

буде істотне, якщо воно враховує діяльність педагога, як ключовий пункт будь-якої освітньої реформи.

Перелік використаних джерел:

1. Лук'яненко Г.І. Взаємозв'язок понять: «праця», «професія», «професіоналізм», – Київ – 2015., Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України. Професійне навчання на виробництві., Збірник наукових праць. Випуск VI., с 28.
2. Короткий огляд досвіду прогнозування науково-технічного прогресу. Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України.
3. KEIDANREN (Japan Business Federation). keidanren.or.jp.
4. Колегія МОН схвалила Стратегію розвитку професійно-технічної освіти до 2023 року // Урядовий портал. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/kolegiya-mon-shvalila-strategiyu-rozvitku-profesijno-tehnichnoyi-osviti-do-2023-roku>

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Алла Слуцька,

*в.о. заступника директора з НВР ДПТНЗ
«Реутинський професійний аграрний ліцей»*

Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти спрямована на вирішення складних завдань підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб економіки держави та відповідної галузі виробництва з урахуванням нахилів, уподобань, вибраного рівня кваліфікації, світогляду. Це спонукає педагогічну спільноту до пошуку нових підходів до організації навчально-виробничого процесу, удосконалення змісту та структури, форм та методів організації навчально-пізнавальної

діяльності майбутніх робітничих кадрів, впровадження сучасних педагогічних, інформаційних та виробничих технологій навчання. У забезпеченні якісних результатів професійної підготовки кваліфікованих робітників особлива роль належить майстру виробничого навчання, його професійно-педагогічній компетентності, зокрема й методичній компетентності, яка поєднує професійні уміння робітника високої кваліфікації у певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва і майстерність педагогічної діяльності. Від майстра виробничого навчання сьогодні чекають готовності до розроблення авторських навчальних та методичних матеріалів, які б включали інформацію про сучасний стан розвитку виробництва, використання в своїй діяльності вискоєфективних педагогічних засобів і прийомів, інноваційних технологій, організації дослідної роботи, організації й аналізу її результатів, конструктивних дій у різноманітних педагогічних ситуаціях, досконалої комунікативної поведінки. Аналіз дефініції «методична компетентність»[1; 2; 7; 10; 11; 12;15; 27; 29], дає змогу говорити про те, що багато дослідників пов'язують методичну компетентність з певними властивостями, здібностями особистості та готовністю реалізовувати ці здібності в професійній педагогічній діяльності, наявністю знань, отриманих в ході навчання і виховання. При цьому важливою характеристикою методичної компетентності представляється певний досвід педагогічного працівника, так як у процесі набуття такого досвіду педагог самонавчається і самовдосконалюється, розвиває ті особисті якості, які необхідні для становлення його методичної компетентності.

Отже, методична компетентність майстрів виробничого навчання визначається як здатність ефективно організовувати навчально-виробничий процес, що ґрунтується на системі розвинених психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання в процесі професійно-педагогічної діяльності у професійно-технічному навчальному закладі.

Індивідуальна траєкторія успішного розвитку майстрів виробничого навчання – розуміється як результат реалізації їх особистісного потенціалу через доцільний вибір ними змісту, форм, методів, технологій, прийомів освіти на основі узгодження індивідуальних цілей, потреб, мотивів, інтересів та цілей, вимог закладу освіти.

Важливим аспектом розвитку методичної компетентності майстра виробничого навчання є його самоосвітня діяльність. Самоосвіта являє собою самостійну пізнавальну діяльність майстра виробничого навчання, спрямовану на розвиток методичної компетентності і визначається внутрішньою мотивацією, високим рівнем самоконтролю, самоорганізацією праці.

Одним із найефективніших шляхів розвитку професійної компетентності, який зумовлює наступність, послідовність післядипломної освіти педагога, є самоосвіта, запозичення досвіду майстрів педагогічної справи.

В умовах реформування національної системи освіти в Україні винятково важливого значення набуває систематична робота з педагогами-початківцями. Реалізується вона різними шляхами, але одним з основних напрямів є організація і проведення методичної роботи.

Успішна педагогічна діяльність педагога-початківця залежить не тільки від його професійної підготовки і особистих якостей, а й від того, у який колектив він потрапить, які умови праці й побуту йому створять, яку надаватимуть методичну допомогу, як стимулюватимуть його ініціативність і творче начало.

З метою створення оптимальних умов для професійного зростання педагогічних працівників, підвищення якості проведення виробничого навчання ДПТНЗ «Реутинський ПАЛ» бере участь у «Школі молодого майстра». Це постійно діюче професійне об'єднання педагогів, майстрів виробничого навчання створене на базі НМЦ ПТО Сумської області.

Згідно з графіком взаємовідвідування уроків виробничого навчання, молоді майстри виробничого навчання відвідують уроки досвідчених майстрів виробничого навчання та навпаки. Створена система відвідування уроків запроваджена насамперед для аналізу професійної компетентності майстрів виробничого навчання, визначення якості проведення уроків, послідовності викладання матеріалу на уроках виробничого навчання, міжпредметних зв'язків, дозування часу по кожному етапу уроку тощо.

Протягом поточного навчального року педагогічними працівниками ліцею було відвідано двадцять уроків виробничого навчання з різних професій.

Ефективність уроку залежить від чіткого визначення дидактичних задач. При виробничому навчанні це вибір трудових прийомів та операцій, якими повинні оволодіти учні навчального закладу. Ефективне використання тої чи іншої організаційної форми навчання залежить від правильного вибору дидактичних засобів та методичних прийомів їх використання не тільки на кожному уроці чи занятті, але й на окремих темах та предметі загалом. Тому майстрові необхідно провести аналіз наявних проблемних завдань та визначити, при вивченні яких тем вони можуть бути використані.

Ефективність уроку залежить від чіткого визначення дидактичних задач. При виробничому навчанні це вибір трудових прийомів та операцій, якими повинні оволодіти учні навчального закладу. Ефективне використання тої чи іншої організаційної форми навчання залежить від правильного вибору дидактичних засобів та методичних прийомів їх використання не тільки на кожному уроці чи занятті але і по окремих темах та предметові загалом. Тому майстрові необхідно провести аналіз наявних проблемних завдань та визначити, при вивченні яких тем вони можуть бути використані.

Основним засобом, який дозволяє робити висновки про якість і ефективність проведення уроку, є педагогічний аналіз. Тому при відвідуванні уроків усі запрошені педагогічні працівники надавали аналіз уроку, відповідно до запропонованої форми, який обов'язково поєднує два аспекти:

методичний і результативний.

Схема аналізу уроку спрямована на вдосконалення навчального процесу; надання методичної допомоги майстрам в/н, які не мають педагогічної освіти, і особливо майстрам-початківцям; вивчення й поширення педагогічного досвіду досвідчених майстрів в/н в ДПТНЗ «Реутинський ПАЛ».

Для того, щоб стати справжнім майстром своєї справи, викладачу або майстру виробничого навчання необхідно постійно вчитися, вчитися один у одного. Взаємообмін професійним досвідом, взаємонавчання і взаємовдосконалення є ефективним методом формування методичної компетентності майстра виробничого навчання.

Список використаних джерел:

1. Розвиток методичної компетентності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів: методичні рекомендації / Н.Ю. Самойленко. – Суми: Видавництво: ПП Вінниченко М.Д., ФОП Литовченко Є.Б., 2012. – 70 с.
2. Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах / Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006, № 419 //Офіційний вісник України. – 2006. - № 25. – С.92-105.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06#Text>
3. Нікуліна А.С., Сілаєва І.Є., Шевчук С.С. Сучасний урок в професійній шко- лі: проектування, організація, аналіз: Методичний посібник. – Донецьк: ДІПО ІПП. – 2008. – 160с.
4. Ромадіна Л. Сучасні вимоги до уроку // Відкритий урок. – 2007. № 6. – С. 66- 79.

САМООСВІТА – ОДНА З УМОВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

*Олександр Стрілець,
директор ДПТНЗ «Дніпровський центр
професійно-технічної освіти», аспірант
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Головний акцент в системі професійної (професійно-технічної) освіти повинен бути зроблений на якості кваліфікаційної підготовки і професійної освіти майстра виробничого навчання.

Ключове місце в галузі професійної (професійно-технічної) освіти щодо надання високоякісних освітніх послуг робітничим кадрам посідає майстер виробничого навчання. Тому дуже важливим є питання формування професійної компетентності саме цієї категорії педагогічних працівників.

Майстер виробничого навчання демонструє пріоритети, важливість і цінність професії, ділиться із здобувачами освіти знаннями та досвідом, виховує активну життєву позицію, формує в них професійні та особисті якості. Робота майстра виробничого навчання буде ефективною лише тоді, коли здобувачі освіти будуть відчувати, що їх навчає справжній професіонал своєї справи. Зміст самоосвіти майстра виробничого навчання пов'язаний із спеціальним, професійно-педагогічним і загальнокультурним розвитком. Самоосвітня діяльність майстра виробничого навчання включає науково-дослідну роботу над методичною проблемою, вивчення філософської, науково-педагогічної, навчально-методичної, психологічної літератури, участь у групових та колективних формах методичної роботи, вивчення досвіду своїх колег, теоретичну роботу і практичну апробацію власних методичних напрацювань.

Результатом самоосвітньої діяльності майстра виробничого навчання може бути розробка теми дослідження, робота над власною науково-методичною проблемою, атестаційна творча робота, підготовка виступу на семінар, конференцію тощо.

Майстер повинен володіти основами педагогічної теорії та практики, бути освіченою, культурною людиною. Значне місце у формуванні його професійної майстерності належить індивідуальній самоосвіті. Як відомо, вона не може здійснюватися за якимись єдиними для всіх правилами. Кожному майстрові важливо враховувати рівень своєї фахової і психолого-педагогічної підготовки, необхідність оволодіння новими підходами в організації та методиці виробничого навчання тощо.

Уміння привернути й утримати увагу здобувачів освіти має велике значення в методиці викладання. Значною мірою воно залежить від культури мови педагога. Розширення словника людини пов'язане з розвитком її мислення.

Досконало володіючи професійною майстерністю, педагог досягне високих результатів у професійному становленні майбутнього спеціаліста. Основне завдання роботи майстра – зростити професіонала своєї справи, який перевершить за майстерністю свого вчителя.

Майстер для здобувачів освіти – це конкретний представник їхньої майбутньої професії. Здобувачі освіти вчать в нього певної технологічної операції, беруть приклад у ставленні до роботи. Паралельно з набуттям технологічних навичок вони переймають стиль спілкування з педагогами, друзями, оволодівають мовною культурою.

Самоосвіта майстра виробничого навчання являє собою самостійну пізнавальну діяльність педагога, яка спрямована на розвиток його методичної компетентності та визначається внутрішньою мотивацією, високим рівнем самоконтролю й самоорганізацією праці.

Безперервність процесу професійного самовдосконалення майстрів виробничого навчання забезпечується завдяки розробці власної програми, яка передбачає визначення близької і віддаленої перспектив. Такий підхід до організації методичної, науково-методичної діяльності формує в педагога вміння визначити перспективу свого професійного зростання й відчутти в цьому стійку потребу незалежно від ступеня вдосконалення його педагогічної майстерності.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми вдосконалення підготовки кваліфікованих робітничих кадрів: Тези допов. Респ. наук.-практ. конф. / Відп. ред. Н. Г. Ничкало. – Львів, 1990.
2. Актуальные проблемы подготовки будущих рабочих в профтехшколе: Сб. статей / Отв. ред. Н. Г. Ничкало.— К.: НИИ педагогики УССР, 1990.
3. Ключко А. О. Самоосвітня діяльність вчителя як педагогічна проблема [Електронний ресурс] / А. О. Ключко. – Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua>
4. Професійна освіта: словник: навч. посіб. / [уклад. С.У. Гончаренко та ін.]. – К.:Вища школа, 2000. – 380 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Наталія Хилюк,

*старший майстер ДПТНЗ «Рівненський
центр професійно-технічної освіти сервісу
та дизайну»*

Центральне місце в забезпеченні якості професійної підготовки робітничих кадрів належить майстрові виробничого навчання. Тому, дуже важливою є проблема формування професійної компетентності саме цієї

категорії педагогічних працівників. Основними критеріями та показниками якісної підготовки сучасного педагога є здатність здійснювати продуктивну комунікацію із здобувачами освіти вміння працювати в освітньому середовищі, здатність приймати самостійні рішення у стандартних та нестандартних умовах, проявляти неординарне мислення, здатність до неперервного підвищення своєї кваліфікації.

Виробничі, комунікаційні та інші компетенції може сформувати методично компетентний майстер виробничого навчання, роль якого в закладі професійної освіти за останні роки значно змінилася. Майстер все більше стає організатором освітнього процесу, керівником пізнавальної і виробничої діяльності здобувачів освіти, сприяє розвитку їх активності та самостійності в набутті знань, умінь і навичок. Майстер виробничого навчання відповідає за кінцевий результат усього педагогічного процесу при підготовці робітничих кадрів, тобто за переведення знань в практичні професійні вміння та навички.

Професійний розвиток майстра виробничого навчання визначається зростанням професійних досягнень в результаті накопичення практичного досвіду і системного перегляду власної педагогічної діяльності. Зростанню професійної компетентності майстрів виробничого навчання сприяє впровадження перспективних освітніх та виробничих технологій, участь у науково-дослідницькій роботі, а також стажування на підприємствах, де застосовуються сучасні засоби виробництва, участь у проєктах, самоосвіта.

Основними компонентами, що забезпечують високий рейтинг майстра виробничого навчання, слід відзначити його набуті компетентності, що спрямовані на його розвиток, а саме: професійні якості, досвід роботи, постійне підвищення кваліфікації, публікація результатів науково-педагогічних досліджень; розробка нових методик викладання дисциплін, підручників та посібників, які відповідають сучасним технологіям; участь у роботі з обдарованою молоддю (виставки, участь у конкурсах); мати особисті якості: високу культуру, творчі здібності, розвинену риторичку, глибокі

знання засад теорії та практики, педагогіки і психології [1].

На сучасному ринку праці виникла проблема у таких робітниках, які здатні швидко опанувати нову технологію на виробництві, вміти співпрацювати в колективі, бути готовими та здатними до професійної діяльності. Їх підготовка неможлива без якісної підготовки викладачів та майстрів виробничого навчання. Здобувачі освіти прагнуть володіти сучасними навичками та вміннями з обраної професії. Наприклад, з професії «кравець» - вміло користуватися новітнім обладнанням та інструментами, які використовуються на швейному виробництві, застосовувати новітні методи обробки швейного виробу простого і складного асортименту. З професії «закрійник» – використовувати міжнародні сертифікації продукції та стандартизації процесів виробництва як складових управління якістю; удосконалювати рівень організації виробництва з використанням модернізованого устаткування та новітнього програмного забезпечення.

Основними проблемами над якими працюють майстри виробничого навчання є: постійне оновлення змісту освіти; безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання і виховання; самостійна постановка та вирішення творчих і дослідницьких завдань; розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань; робота в одному інформаційному середовищі, що передбачає використання інформаційних технологій в освітньому процесі [2].

Крім того, проблеми професійно-технічної освіти полягають у використанні в навчальних виробничих майстернях застарілої матеріально-технічної бази, дещо застарілого обладнання, особливо автоматів і напіваавтоматів з обробки деталей і вузлів; обладнання для волого-теплової обробки, розкрійного обладнання, що використовується на сучасному швейному підприємстві. Однією з проблем професійної освіти є недостатнє забезпечення навчальними посібниками, навчально-методичною літературою для вивчення спецпредметів певної професії. Перспективою розвитку є створення на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти

навчально-практичних центрів з певних професій.

Лише на Рівненщині створено 22 навчально-практичних центри на базі закладів ПТО, які охоплюють різний спектр підготовки робітничим професіям на запити роботодавців регіону. На базі нашого закладу освіти створено навчально-практичний центр сучасних швейних технологій, головною метою якого є впровадження в освітній процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, здійснення шляхом співробітництва і взаємодії постійного зв'язку між підприємствами та закладом освіти з метою поширення інноваційних виробничих технологій, а також стажування та підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання, викладачів професійно-теоретичної підготовки.

Нові педагогічні технології передбачають використання новітніх інструментів накопичення, обробки та передачі наукової та методичної інформації через інформаційні та комп'ютерні технології, зокрема мультимедії, комп'ютери, локальні та міжнародні освітянські мережі, методичні портали, навчальні платформи масових відкритих онлайн-курсів, web-сайти, відео програми, які формують інформаційну складову середовища закладу освіти. Таке середовище є засобом інтеграції методичної, навчальної і комунікативної діяльності майстра виробничого навчання, а також дидактичною умовою, яка здатна забезпечити ефективність самоосвіти та фахового самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Коваленко О. Підготовка інженерів педагогів6 нові підходи //Професійно-технічна освіта. 2006. № 1.
2. Радкевич В. Іноваційні процеси у сучасній професійній школі. Професійно-технічна освіта. 2005. № 1.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Наталія Храменко,

*майстер виробничого навчання ДПТНЗ
«Конотопський професійний аграрний
ліцей»*

Центральне місце в забезпеченні якості професійної підготовки робітничих кадрів у системі професійної освіти належить майстрові виробничого навчання. Тому дуже важливою є проблема формування професійної компетентності саме цієї категорії педагогічних працівників.

Компетентність – це здатність діяти на основі отриманих знань. Формування компетенцій – це не зміна змісту, це зміна засобу, а зміна технологій – це зміна обставин, у яких знання і вміння формуються.

Майстер виробничого навчання відповідає за кінцевий результат усього педагогічного процесу при підготовці робітничих кадрів, тобто за переведення знань в практичні професійні вміння та навички (професійна підготовка). Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти спрямована на вирішення складних завдань підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб економіки держави та відповідної галузі виробництва з урахуванням нахилів, уподобань, вибраного рівня кваліфікації.

У забезпеченні якісних результатів професійної підготовки кваліфікованих робітників особлива роль належить майстру виробничого навчання, його професійно-педагогічній компетентності, зокрема методичній компетентності, яка поєднує професійні уміння робітника високої кваліфікації у певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва і майстерність педагогічної діяльності. Від майстра виробничого навчання сьогодні чекають готовності до розроблення авторських навчальних та

методичних матеріалів, які б включали інформацію про сучасний стан розвитку виробництва, використання в своїй діяльності вискоефективних педагогічних засобів і прийомів, інноваційних технологій, організації дослідної роботи, організації й аналізу її результатів, конструктивних дій у різноманітних педагогічних ситуаціях, досконалої комунікативної поведінки.

Ефективний розвиток методичної компетентності майстра виробничого навчання залежить від навчання у розвитку та саморозвитку методичної компетентності; забезпечення індивідуальної траєкторії успішного розвитку методичної компетентності майстра; дієвості науково-методичного супроводу розвитку методичної компетентності майстрів виробничого навчання у різних її формах; створення дієвого інформаційно-професійного середовища.

Формування професійно-педагогічної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О покладено на систему професійно-педагогічної освіти та є складовою педагогічної інноватики. Система професійно педагогічної освіти спрямовується на підготовку педагога з високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на новітніх досягненнях психолого-педагогічних наук, сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва; з високим рівнем педагогічної компетентності, критичного мислення, здатності застосовувати наукові надбання на практиці; здатності запроваджувати цінності демократичної, правової держави. Формування професійно-педагогічно компетентного педагогічного працівника є віддзеркаленням основних змін у тенденціях та закономірностях сучасної освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Агейкіна-Старченко, Т. Інтерактивні методи розвитку профкомпетентності / Т. Агейкіна-Старченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2010. – № 10. – С. 53–55.

2. Антонюк, В. Комп'ютерна грамотність як складова професійної компетентності сучасного педагога / В. Антонюк // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка / редкол. : М. Вашуленко, А. Вихрущ, Л. Вознюк та ін. – Тернопіль, 2009. – № 3 : Спецвипуск. – С. 72–75.
3. Віаніс-Трофименко, К. Б. Професійна компетентність вчителя як необхідна умова сучасного навчального процесу / К. Б. Віаніс-Трофименко // Педагогічні науки : збірник наукових праць / редкол.: Є. С. Барбіна, В. Л. Федяєва, В. В. Кузьменко та ін. – Херсон, 2005. – Вип. 38. – С. 233–236.

ЗАСТОСУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КОНДИТЕРІВ

Олена Акаєвич,

*викладач професійно–теоретичної
підготовки ДНЗ «Хмельницький центр
професійно-технічної освіти сфери послуг»,
магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Останніми роками відбувається докорінне оновлення сфери громадського харчування – збільшується кількість закладів ресторанного господарства, які різняться не тільки за типами обслуговування, а й за стилем (модерн, ретро, мінімалізм, хай-тек тощо). Світові та національні тенденції розвитку закладів ресторанного господарства спрямовані не тільки на забезпечення потреб споживачів, але й створення умов для спілкування, отримання нових вражень (позитивних емоцій) відвідувачів тощо. Кожен заклад ресторанного господарства для привертання уваги відвідувачів використовує різноманітні «родзинки»: дизайн інтер'єру, інноваційні

технології приготування страв, нетипове меню, надання послуг, організацію дозвілля тощо. Створювати та працювати в нетрадиційних умовах можуть тільки творчі люди, які розуміють нові тенденції модернізації галузі, мають високий рівень освіченості та професійної культури, а також здатні практично реалізовувати свої креативні задуми. Це спонукає ЗП(ПТ)О застосовувати креативні технології навчання для розвитку творчого потенціалу у здобувачів освіти задля втілення креативних ідей у майбутній професійній діяльності.

До важливих умінь, які формуються під час професійної підготовки кондитера, Т. Стахмич відносить: вміння знайти нові функції об'єкта; уміння виділяти структуру об'єкта, і зв'язки між його елементами; самостійне перенесення знань і вмінь у нову ситуацію; самостійне комбінування відомих способів діяльності тощо) [1]. Саме тому майбутні кондитери повинні бути налаштовані на постійне оновлення своїх знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними ціннісними орієнтаціями, виробляти творчий підхід до праці. У процесі професійної підготовки педагогам необхідно акцентувати увагу на розкриття особистісного творчого потенціалу кожного учня, оскільки це є передумовою формування здатності до адаптації в різних умовах праці, професійної гнучкості, мобільності, а також конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. У цьому контексті креативні технології навчання сприяють його індивідуалізації, активізації здобувачів освіти, діалоговій взаємодії між педагогом і учнем.

У педагогічній практиці є чотири рівні творчої діяльності педагога: репродуктивний – процес відтворення; раціоналізаторський – діяльність найбільш доцільним способом, зручним, простим; конструкторський – створення, конструювання чого-небудь з певних частин; новаторський – діяльність нової думки, прогресивність, інноваційність. Важливо зазначити, що організація новаторської діяльності передбачає введення нового креативно-дослідницького підходу в навчанні майбутніх кваліфікованих робітників.

Є багато навчальних предметів під час яких можна розвивати креативність майбутніх кондитерів шляхом застосування креативних технологій навчання (наприклад, «Технологія приготування борошняних кондитерських виробів з основами товарознавства», «Професійна етика та психологія», «Основи малювання та ліплення» та ін.), однак здебільшого така діяльність характеризується як репродуктивна. Частиною професійної підготовки, що є важливою для організації раціоналізаторської, конструкторської та новаторської діяльності щодо розвитку креативних здібностей майбутніх кондитерів, є професійно-практична підготовка, зокрема, виробниче навчання.

Вважаємо, що у процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки варто звертати більше уваги на виявлення та розвиток креативних здібностей, організовуючи креативно спрямовані заняття, яким притаманні такі ознаки: єдність самовиховання, соціалізації та виховання; демократизм; розвиток ціннісно-сміслової сфери діяльності; упровадження інноваційних технологій; використання індивідуального підходу; самостійний творчий пошук; співпраця педагога та учнів; розвиток творчих здібностей; оновлення змісту навчання; застосування рефлексії.

Креативний підхід у професійній підготовці майбутніх кондитерів забезпечує розвиток і саморозвиток особистості, сприяє формуванню навичок мислення й мовлення учнів, розвитку їхніх творчих здібностей, міцному засвоєнню програмового матеріалу.

Тож задля позитивного ефекту визначаємо основні завдання, які має реалізувати педагог на занятті із використанням креативних технологій навчання:

- озброювати учнів свідомими, глибокими й міцними знаннями;
- формувати міцні навички та уміння, сприяючи підготовці майбутніх кваліфікованих робітників до життя;
- підвищувати виховний ефект навчання на занятті;
- здійснювати всебічний розвиток здобувачів освіти;

- формувати в учнів самостійність, творчу активність, ініціативу як стійкі якості особи, уміння творчо вирішувати професійні завдання, які зустрічаються у виробничій діяльності;
- удосконалювати вміння самостійно навчатись упродовж життя, набувати, поглиблювати та поповнювати знання, працювати з книгою, Інтернет-ресурсами, опановувати навички, уміння творчого застосовування інформації на практиці;
- формувати в учнів позитивні мотиви навчальної діяльності, пізнавальний інтерес, бажання вчитися, потребу в розширенні та набутті знань, позитивне ставлення до навчання та до майбутньої професії.

Список використаних джерел:

1. Стахмич Т.М. Інтегрований підхід до підготовки кваліфікованих робітників кулінарного профілю в професійно-технічних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця 2011. 251 с.

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА

*Оксана Верес,
магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти України має враховувати глобалізаційні процеси у суспільстві, постійні зміни техніки і технологій, необхідність налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці, зміни у соціальному житті країни, потребу у неперервній професійній освіті. Виникла необхідність удосконалення управлінської діяльності керівників закладів професійної освіти по плануванню, організації,

контролю освітнього процесу, адже від прийнятих рішень залежить розвиток закладів освіти, ефективність освітніх процесів. Сучасному керівнику закладу професійної (професійно-технічної) освіти для ефективного планування й організації необхідне глибоке розуміння основних положень теорії управління та її психолого-педагогічних основ.

Словник «Професійна освіта» тлумачить поняття «управління освітою» як «цілеспрямовану діяльність людей, за допомогою якої забезпечуються оптимальні умови функціонування освіти, створюється системний механізм її регулювання на загальнодержавному, місцевому рівнях і у навчально-виховних закладах і наукових установах освіти» [2, с. 353].

Під інноваційним розвитком освітньої організації ми розуміємо певний процес змін, що відбуваються в закладі освіти і характеризуються використанням принципово нових інноваційних технологій як в освітній, так і в управлінській діяльності й забезпечують успішність життєдіяльності цієї організації.

Розглянемо основні напрями розвитку вищого професійного училища:

– **створення інноваційного освітнього середовища.** Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства [1].

Сьогодні в освіті актуалізується пошук інноваційних форм, методів, педагогічних технологій формування професійної компетентності майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що стає основним фактором їхньої успішної підготовленості до роботи в умовах різних типів підприємств [3].

Створення інноваційного середовища в закладі освіти вимагає: загального розуміння необхідності введення інновації в навчально-виховний процес (від директора до учня); відповідного професійного фахового рівня педагогів (фахова освіта, підвищення кваліфікації, діяльність методичних рад тощо); створення відповідної матеріально-технічної бази; залучення

науковців – працівників вузів, інститутів післядипломної педагогічної освіти; науково обґрунтований вибір інновації для закладу освіти.

Інноваційність вищого професійного училища передбачає:

інновації у змісті освіти, які забезпечуються завдяки новим підручникам, посібникам, авторським програмам педагогічних працівників, упровадженню сучасних виробничих технологій, інструментів та обладнання тощо;

інновації в плануванні: побудова робочого навчального плану з сучасними складовими: «дисципліни, що формують загальні компетентності», «дисципліни, що формують спеціальні компетентності (цикл професійної підготовки, цикл практичної підготовки)»;

інновації в організації освітнього процесу: упровадження нових форм організації освітнього процесу – нестандартних уроків: уроків змістової спрямованості, на інтегративній основі, міжпредметні

– *створення позитивного іміджу закладу освіти*: внутрішній – впровадження інноваційних підходів до діяльності керівних та педагогічних кадрів училища, учнів, слухачів; формування творчої команди, налагодження оптимальних міжособистісних відносин у колективі, становлення духу закладу, почуття патріотизму у викладачів та учнів; зовнішній – впровадження корпоративної ідентичності закладу (corporate identity), зокрема друкованої продукції, канцелярських товарів, одягу, приміщень, ділових паперів, інформаційних проєктів, презентацій тощо [4].

– *упровадження нових технологій управління*: інноваційного менеджменту; проєктного менеджменту як сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами, інноваційною діяльністю тощо;

– *розвиток соціального партнерства* визначає стратегію і пріоритетні напрями розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

– *упровадження елементів дуальної системи* передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з

навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації;

– **урізноманітнення освітніх послуг:** надання освітніх послуг через дистанційне навчання; забезпечення професійний розвитку та підвищення кваліфікації; професійна підготовка за новими професіями; проводити науково-дослідну роботу з питань педагогіки, дидактики і методики тощо;

– **маркетинг у сфері професійної освіти:** на основі вивчення ситуації на ринку праці, попиту і пропозицій, що там існують, можна створити «освітній продукт», який відповідає певним уявленням про нього у кожному конкретному закладі освіти і який бажав би реалізувати колектив.

Список використаних джерел:

1. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145-VIII // Законодавство України / ВР України : [офіц. веб-портал].Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/>
35. Професійна освіта: словник : навч. посіб. / [уклад. С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало]. К. : Вища шк., 2000. 381 с.
3. Пятничук Т.В. Інноваційне освітнє середовище формування професійної компетентності майбутніх робітників. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. № 1 (18). 2019. С. 131-136.
4. Сергєєва Л. М., Лукіна Т. О., Красильник Ю. С. та ін. Управління розвитком професійного навчального закладу: праксеологічні засади: навч. посібн. / за наук. ред. Л. М. Сергєєвої, Т. О. Лукіної. Київ: Ліра, 2017. 124 с.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНОСТЬ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Ганна Волчелюк,

*майстер виробничого навчання ДНЗ
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг», магістрантка
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Одним із пріоритетних напрямів розвитку української держави є побудова спрямованого на розвиток й орієнтованого на інтереси людей цифрового суспільства й, відповідно, оновлення змісту підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, здатних до застосування цифрових засобів у процесі навчання, а також у майбутній професійній діяльності.

Питання цифрової компетентності розкрито у наукових працях В. Бикова, О. Базелюка, С. Литвинової, А. Гуржія, М. Жалдака, Н. Морзе, С. Семерікова, О. Спіріна та ін. З огляду на аналіз наукових праць зазначимо, що більшість учених досліджують проблеми розвитку ІКТ-компетентностей у майбутніх фахівців, водночас, цифрова компетентність у сучасній педагогічній теорії і практиці є малодослідженою, зокрема і її розвиток у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування.

Європейський Парламент і Рада ЄС 22 травня 2018 р. ухвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя, в якій цифрова компетентність визнана однією з восьми ключових компетентностей для повноцінного життя та діяльності громадян. Цифрова компетентність – це впевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства. Включає цифрову та інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту (зокрема програмування), кібербезпеку та вирішення проблем [6]. У Концепції

розвитку цифрових компетентностей це поняття є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [5]. На переконання Міністра освіти і науки України: «...сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін і відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових компетентностей і володіння новітніми технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав людей на якісну освіту» [2].

Проблема формування та розвитку цифрових компетентностей у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування набуває особливого значення в епоху розвитку цифровізації, інтенсивного поширення цифрових технологій в освіті, виробництві та сфері обслуговування.

Для прикладу, у змісті професійного стандарту з професії «Майстер ресторанного обслуговування» зазначено про знання, якими працівник має володіти, а саме: «А6.36. Основи мережних систем, електронну пошту, основні мережі сервісу, браузері, пошукові системи. локальні, корпоративні і глобальні мережі» [3]. Відповідно до стандарту П(ПТ)О з професії «Майстер ресторанного обслуговування» здобувачі цієї професії повинні оволодіти основами інформаційних технологій, а саме: знати мультимедійні технології, засоби створення презентацій; основи мережних систем, електронну пошту та телеконференції, основні мережі сервісу, браузері, пошукові системи; локальні, корпоративні і глобальні мережі; системи автоматизованого керування закладами ресторанного господарства; автоматизоване робоче місце адміністратора, його технічне та програмне забезпечення. Уміти створювати мультимедійні презентації, здійснювати пошук інформації в

мережі Інтернет; використовувати електронну пошту для відправлення; користуватись автоматизованою системою типу R-Keeper; електронними контрольно-касовими системами відповідно до встановленого програмного забезпечення [4]. На основі аналізу дослідження А. Козака щодо формування професійної компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, з'ясовуємо, що випускники за цією професією мають володіти й такими додатковими вміннями як: організовувати колективну роботу в мережі; використовувати інформаційні та комунікаційні технології для керування процесом обслуговування в режимі on-line, для бронювання місця у закладі ресторанного господарства, замовлення страв за допомогою сервісів Stolik.ua, Eatsmart.ua та ін. [1].

Відтак є очевидним, що знання, які стосуються цифрової компетентності, потребують значної деталізації і розширення у процесі професійної підготовки відповідно до особливостей цифровізації сфери обслуговування. Майбутній майстер ресторанного обслуговування, який не володіє базовими цифровими компетентностями, постійно потребуватиме у своїй роботі підтримки більш досвідченого користувача, що істотно дискредитує майстра ресторанного обслуговування, як фахівця, який має виконувати функції організації, наставництва, управління, звітування тощо.

Для вирішення окреслених проблем слугує поєднання у в освітньому процесі адаптованих у педагогічній практиці методів та інноваційних педагогічних технологій як засобів формування цифрових компетентностей, що забезпечить гарантований якісний результат майбутнім кваліфікованим робітникам у: здійсненні інформаційної діяльності щодо збору, обробки, передачі, збереження інформаційного ресурсу, щодо продукування інформації з метою автоматизації процесів; оцінюванні і реалізації можливості електронних ресурсів професійного призначення і розподіленого в мережі Інтернет інформаційного ресурсу професійного призначення; організації інформаційної взаємодії між учасниками освітнього процесу і інтерактивними засобами, що функціонують у цифровому просторі.

Список використаних джерел:

1. Козак А. Р. Формування професійної компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у професійно-практичній підготовці : методичні рекомендації. Київ : ТРОПЕА, 2020. 88 с.
2. Концепція цифрової трансформації освіти і науки: МОН запрошує до громадського обговорення <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorenniya> .
3. Про затвердження професійного стандарту «Майстер ресторанного обслуговування» [Електронний ресурс]. Наказ Міністерства економіки від 17 серпня 2021 року №413-21. – URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
4. Про затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Майстер ресторанного обслуговування». [Електронний ресурс]. Наказ МОН України від 04 березня 2019 року № 296. – URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/640/64015/5c810b26ce108157495948.pdf>].
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження КМУ від 3 березня 2021 р. № 167-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.
6. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning / EUROPEAN COMMISSION [Електронний ресурс]. – URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Карина Маліновська,

*викладач спеціальних дисциплін Навчально-
наукового центру професійно-технічної
освіти НАПН України, магістрантка
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Сучасні реформи в освітній галузі спрямовані на подолання розриву між актуальними запитами ринку праці та рівнем підготовки випускників, у тому числі й у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Важливе значення у модернізації системи професійної освіти сьогодні має компетентнісний підхід, що характеризується випереджувальністю, інноваційністю, варіативністю, оновленням. У контексті інноваційного розвитку транспортної галузі, відповідно до Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року (2018), передбачається забезпечення формування професійного потенціалу та створення ефективної системи професійної підготовки й науково-технічного супроводу інноваційного розвитку транспортної галузі, зокрема й шляхом впровадження інноваційних освітніх програм професійної підготовки, що базуються на компетентнісному підході [6]. У цьому процесі важливо досягти балансу не тільки між потребами галузі та змістом професійної підготовки майбутніх фахівців, а й забезпечити у закладах професійної освіти такий рівень підготовки випускників, які б відповідали критеріям якості підготовки професіонала й були здатними до «...постійного самонавчання, саморозвитку і самовдосконалення, до виконання нових, більш складних професійних функцій [5]. У Національній рамці кваліфікацій «відповідальність і автономія» – це дескриптори, які визначаються здатність особи застосовувати знання та навички самостійно та відповідально [4].

Розкриваючи форми прояву «компетентності», І. Зязюн визначає її як спосіб особистісної самореалізації (звичка, спосіб життєдіяльності); як певний підсумок саморозвитку індивіда, форма вияву здібностей [2, с. 17]. Таким чином, компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх фахових молодших бакалаврів транспортної галузі інтегрує формування у здобувачів освіти і самоосвітньої компетентності, здатності набувати знань та умінь самотійно, навчатися упродовж життя.

Через карантинні обмеження та швидкі темпи цифровізації суспільства самоосвіта набуває все більшого значення. Однак, для цього студентам необхідно володіти новими технологіями, універсальністю мислення, бути мобільними у пошуку нових знань [1, с. 4]. Аналізуючи підходи вчених до визначення сутності поняття «самоосвітня компетентність» І. Мося виділяє понад 20 значущих її компонентів для майбутніх кваліфікованих робітників у процесі професійної підготовки, серед яких: загальна здатність оволодівати та використовувати знання та навички; здатність самотійно вирішувати різні завдання; вміння використовувати цифрові технології та комунікації для організації самотійного навчання; саморозвиток; відповідальність; самооцінка; рефлексія [3, с. 66-68]. Означені аспекти слід враховувати при організації самотійної роботи майбутніх фахових молодших бакалаврів транспортної галузі. Ця робота характеризує таку діяльність викладачів, яка передбачає залучення студентів до участі в систематичному та ефективному самотійному навчанні. Продуктивність самотійної роботи студентів залежить від повноти її реалізації за такими етапами: 1) початковий етап – безпосередня участь викладача в організації самотійної роботи студентів (визначення напрямку, змісту, форм та методів самотійної роботи студентів для формування мотивації до самотійного здобуття знань та умінь; визначення змісту та обсягу матеріалу для самотійного вивчення предмета відповідно до навчальної програми; 2) етап самореалізації – самотійне оволодіння знаннями та вміннями з навчального предмету; 3) контроль якості виконання самотійної роботи – передбачає самоконтроль, а також контрольні

опитування студентів на початку та в кінці заняття (контрольна робота; поточний та підсумковий тестовий контроль тощо).

Слід зазначити, що результати самостійної роботи майбутніх фахових молодших бакалаврів транспортної галузі залежать від їх можливостей: опрацьовувати навчально-методичну та додаткову літературу, робити нотатки; здійснювати порівняння, аналіз, синтез, узагальнення, визначення поняття, правила систематизації та класифікації; від рівня розвитку уваги, пам'яті, мислення, спостережливості, інтелекту; від здатності сприймати інформацію, користуватися нею та використовувати в інших видах діяльності; від рівня домагань, що визначається самооцінкою майбутніх фахівців тощо.

Усі ці можливості функціонально характеризують сформованість самоосвітньої компетентності у здобувачів освіти, що визначають здатність особистості до самозміни, спрямованої на задоволення навчальних і професійних потреб; забезпечують безперервний саморозвиток шляхом застосування різних форм і методів навчання; визначають наступні моделі власної поведінки на основі рефлексії задля ефективної самореалізації у навчальній та професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бухлова Н. В. Сутнісний зміст поняття «Самоосвітня компетентність» / Бухлова Н. В. // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2008. – №1 – С. 4.
2. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / Іван Андрійович Зязюн // Педагогічна майстерність : проблеми, пошуки, перспективи : [монографія]. – К. : Глухів : РВВ ГАПУ, 2005. – С. 10-18.
3. Мося І. А. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у процесі загальноосвітньої підготовки: дис ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ірина Анатоліївна Мося; НАПН України, Ін-т проф.-тех. освіти. – К., 2013. – 283 с.

4. Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
5. Ничкало Н.Г. Неперервний професійній освіті – педагогічні кадри нової генерації / Н.Г. Ничкало // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2005. – №10. – С.21-33.
6. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : [Електронний ресурс]. Розпорядження КМУ від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

*Ольга Марковець,
магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Педагогічні умови є комплексом спеціально спроектованих чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу та особистісні параметри його учасників, які забезпечують цілісність інформаційно-освітнього середовищі закладу освіти відповідно до вимог суспільства.

На думку Р. Гуревича, для формування професійної компетентності майбутніх фахівців, необхідним є створення не тільки педагогічних умов, а й організаційно-управлінських, навчально-методичних, технологічних, психолого-педагогічних та ін. [2, с. 68-69].

Розвиток педагогічної майстерності науковці визначають у такий спосіб:

– система різних видів діяльності з метою підготовки вчителів до професійної діяльності, що включає початкову підготовку, програми введення у професію, післядипломну підготовку, неперервний професійний розвиток в умовах діяльності в навчальному закладі. Така діяльність розвиває особистісні вміння й навички, знання, майстерність та інші характеристики вчителя. Тобто професійний розвиток учителів – неперервний процес, що охоплює такі складові: початкову підготовку, введення у професію та постійне вдосконалення особистісних, соціальних і професійних компетентностей педагога;

– професійний розвиток особистості пов'язаний з розвитком особистості взагалі, із засвоєнням нового досвіду, знань, вмінь та із трансформацією мотивації й інтересів конкретної людини; професійний розвиток є продуктом і результатом діяльності самої людини [4].

Зазначимо, що для досягнення результатів педагогічна діяльність потребує створення певних організаційно-педагогічних умов. Із достатньо великого переліку умов розвитку педагогічної майстерності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти відзначимо найголовніші, на нашу думку: створення інноваційного освітнього середовища закладу освіти; мотивація педагогічної діяльності та її розвитку; методична робота по удосконаленню професіоналізму викладачів.

Педагогічна умова *створення інноваційного освітнього середовища закладу освіти*: вимагає загального розуміння необхідності введення інновації в навчально-виховний процес (від директора до учня); відповідного професійного фахового рівня педагогів (фахова освіта, підвищення кваліфікації, діяльність методичних рад тощо); створення відповідної матеріально-технічної бази; залучення науковців – працівників вузів, інститутів післядипломної педагогічної освіти; науково обґрунтований вибір інновацій для закладу освіти. Варто усвідомити, що інновація в жодному разі

не може бути ідеєю на показ, черговим педагогічним прожектором або фарсом. Ефект можуть створити і прості педагогічні рішення або навіть і навчальні трюки [3].

Сьогодні напрямками створення інноваційного середовища в закладі освіти є такі: *оновлення змісту освіти* (упровадження сучасних виробничих технологій, інструментів та обладнання: вивчення вимог роботодавців; розроблення педагогічними працівниками підручників, посібників, авторських програм, методичних рекомендацій, технологічних карт тощо); *інновації в організації освітнього процесу* (використання нових форм організації освітнього процесу); *створення позитивного іміджу закладу освіти*: вивчення громадської думки, розроблення інформаційного матеріалу; поширення інформації про новизну закладу освіти; забезпечення висвітлення подій з діяльності закладу освіти; упровадження проєктного менеджменту.

Педагогічна умова *мотивація педагогічної діяльності та її розвитку*. Мотивація праці як процес стимулювання окремого працівника або групи працівників до продуктивних дій спрямована на досягнення індивідуальних або спільних цілей. Водночас, мотивація праці як провідна функція менеджменту, зумовлює досягнення цілей підприємства через задоволення потреб працівників. *Зовнішніми чинниками мотивації* працівника є: професійна компетенція, кваліфікація, стабільність робочого місця, вигідні контрактні умови, перспектива кар'єрного зростання, рівень та умови оплати праці. *Внутрішні чинники підвищення мотивації*: творчий характер праці та участь у розвитку виробництва, позитивна оцінка колег, високий рівень відповідальності, можливість самореалізації, задоволення від виконаної роботи та її результатів; взаємоповага, взаєморозуміння. *Соціальні чинники стимулювання мотивації* передбачають різноманітні соціальні гарантії: наявність соціального пакету, пенсійного забезпечення, надання оплачуваної відпустки, вихідної допомоги, преміювання, оздоровлення тощо [1].

Педагогічна умова *методична робота по удосконаленню професіоналізму викладачів* є однією зі складових розвитку педагогічної

майстерності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти та передбачає: участь у роботі педагогічної ради, школи педагогічної майстерності; взаємовідвідування уроків, вивчення, узагальнення та поширення досвіду; проведення декад-звітів педагогічних працівників, предметних тижнів, конкурсів професійної майстерності, організація і проведення профорієнтаційної роботи, обмін досвідом роботи педагогів, вивчення новинок педагогічної та методичної літератури; вивчення та впровадження інноваційних педагогічних технологій; організація методичних семінарів, майстер-класів, участь в науково-практичних заходах; вивчення виробничих технологій; ресурсів державно-приватного партнерства; дуальної форми здобуття освіти; підвищення професійної та освітньої кваліфікації тощо.

Висновок. Визначені педагогічні умови діють на фізичний, моральний, психічний розвиток педагога, його поведінку та формування особистості.

Список використаних джерел:

1. Андрусь О.І. Мотиваційний аспект управління діяльністю персоналу. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2084>
2. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах : монографія / Роман Семенович Гуревич. Вінниця : ТОВ «Вінниця», 2008. 410 с.
3. Химинець В.В. «Інноваційна освітня діяльність». Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. 364 с.
4. Хоржевська І.М. Професіоналізм та професійний розвиток особистості [Електронний ресурс] / І. М. Хоржевська // Наукові праці. Державне управління. Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК У ВИЩОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ УЧИЛИЩІ

Ганна Откидач,

*магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

В умовах розвитку сфери послуг, де вимоги диктує ринок та роботодавці, заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають здійснювати підготовку випускників зі сформованою професійною компетентністю. За таких обставин значної уваги потребує організація, планування, модернізація змісту професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців, узгодженої з вимогами ринку праці та орієнтованої на ефективну реалізацію інноваційної стратегії й політики підприємств.

Формування і розвиток професійної компетентності особи, необхідних для професійної діяльності, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя забезпечується якісним плануванням, організацією, проведенням виробничих практик, а також мотивацією студентів та контролем за її проходженням.

Виробничі практики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти мають забезпечувати «здатності кваліфікованого робітника самостійно виконувати складні спеціалізовані виробничі чи навчальні завдання у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, зокрема в нестандартних ситуаціях» [1].

Під *практичною підготовкою* студентів суб'єкти ринку праці та заклади, що надають освітні послуги, розуміють систему заходів, спрямовану на формування молодого фахівця як соціально адаптованої та соціально відповідальної особистості, яка визначається такими характеристиками: прикладними теоретичними знаннями і вміннями оцінювати й розв'язувати ситуативні завдання; досвідом роботи через практичні навички у постановці та розв'язанні реальних виробничих проблем, набутим під час навчальної

практики і в процесі навчання; особистісними якостями – ефективним спілкуванням, умінням працювати в команді, самостійним прийняттям рішень, прагненням до саморозвитку тощо [3].

Метою виробничої практики є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі професійно-теоретичної підготовки, практичних навичок, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок з робітничої професії та спеціальності, а також збір матеріалу для виконання навчальних проєктів, підвищення розряду з робітничої професії, одержаної в період навчальної практики.

У вищому професійному училищі швейного та перукарського мистецтва м. Києва *на II ступені* опанування майбутніми фахівцями кваліфікацією «перукар-модельєр» такі методи:

- пояснювально-ілюстративні методи – учні слухають пояснення та спостерігають за показом майстра на початку навчання при вивченні тем «оволодіння основними навичками укладання волосся», «виконання класичних чоловічих, жіночих та дитячих стрижок»;

- репродуктивні – виконання учнями прийомів та операцій за зразком, показаним майстром; виконання робіт згідно з інструкційно-технологічною карткою; контроль процесу та підсумки роботи за вказівкою майстра при вивченні тем «виконання базових модельних стрижок»; «виконання базових модельних зачісок»;

на III ступені опанування освітньою програмою фахових молодших бакалаврів «перукарське мистецтво та декоративна косметика»:

- продуктивні методи застосовуються при подальшому навчанні з ускладненням видів робіт: частково-пошуковий – виконання завдань за технологічною карткою, яка не має інструктивних вказівок; прийняття оптимальних рішень при роботі в незвичних умовах; пошук причинно-наслідкових зв'язків при опануванні тем «виконання базових модельних сучасних чоловічих, жіночих стрижок»;

– проблемно-розвивальні методи: монологічне проблемне викладання; діалогічне проблемне викладання: при проведенні виробничого навчання на підприємствах, за наявності в учнів певного досвіду «оволодіння прогресивними методами стрижки», «виконання інноваційних елементів модельних зачісок різних типів;

– дослідницькі – самостійне визначення технології та режимів виконання завдань; планування і виконання індивідуальних практичних завдань та кваліфікаційних робіт або курсових і дипломних проектів при проходженні технологічної та переддипломної практики, зокрема на теми: «розробка та технологія виконання сучасної модельної чоловічої стрижки, з оформленням у видовищну зачіску»; «виконання креативної чоловічої стрижки, з оформленням у видовищну зачіску»; «виконання чоловічої стрижки «Андеркат», з оформленням у видовищну зачіску»; «виконання креативної чоловічої стрижки з елементами фарбування, з оформленням у видовищну зачіску».

– до інноваційних методів виробничого навчання і практики віднесемо відпрацювання навичок; робота в групах; інтерактивні презентації; дискусії; мозкові штурми; рольові ігри; аналіз історій і ситуацій [2; 3].

Використання у професійно-практичній підготовці системи усталених (словесних, наочних, практичних) та інтерактивних методів навчання уможливорює мотивацію учнів до активної навчальної діяльності, розвиток суб'єктності учня, активну співтворчість учасників освітнього процесу, інноваційний стиль майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах [Електронний ресурс] : Наказ МОН України від 30 трав. 2006 р. № 419 // Законодавство / ВР України : офіц. веб-портал. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06>.

2. Пятничук Т.В. Інноваційне освітнє середовище формування професійної компетентності майбутніх робітників. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. № 1 (18). 2019. С. 131-136.
3. Радкевич В. О. Професійна освіта і навчання – для сталого розвитку суспільства / Валентина Радкевич // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. Ч. 1. / За ред. М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. С. 16-21.

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ УЧИЛИЩІ

*Галина Парубчак,
магістрантка Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України*

Одним із найактуальніших завдань сучасного суспільства, яке перебуває на етапі глобальних перетворень, зокрема, в освітньому просторі України та її інтеграції у європейський освітній простір, є розвиток творчого потенціалу особистості. Сьогодні актуальними є оптимізація завдань і педагогічні механізми творчого розвитку учнівської молоді, здатної до професійного самовдосконалення та самореалізації. Відповідно до цього виникає необхідність внесення кардинальних змін до змісту, форм і методів освітньої роботи з молоддю, зокрема, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Унікальність творчого потенціалу визначає універсальна здатність до розвитку як якісного перетворення, оновлення всього суцього, якісно нової діяльності на основі вільної взаємодії з навколишнім світом. Як цілісна система внутрішніх сил саморозвитку людини, єдність реального і

можливого в людині, творчий потенціал є динамічним утворенням, що характеризує ресурс і резерв сили суб'єкта творчості [1; 2; 3].

Основними завданнями інноваційної діяльності закладу освіти щодо роботи з обдарованою молоддю повинні бути:

- забезпечення оптимальних умов для реалізації особистості учня;
- забезпечення умов соціалізації обдарованої молоді;
- створення науково-методичного, психологічного супроводу обдарованих учнів;
- постійний пошук ефективних методів, прийомів, форм роботи з обдарованими учнями, які мають високий рівень мотивації;
- формування інтелектуальної еліти в закладі освіти;
- розвиток творчих здібностей учнів;
- досягнення відповідності статусу закладу освіти реальному рівню інтелектуального розвитку учня;
- стимулювання та мотивація самореалізації обдарованої молоді;
- стимулювання педагогів для роботи з обдарованими учнями;
- вивчення досвіду роботи з обдарованими учнями;
- залучення до співпраці викладачів закладів вищої освіти [4].

На II ступені навчання з професії «кравець-закрійник» для розвитку компонентів творчого потенціалу традиційні методи доцільно використовувати з *інтерактивними методами* навчання:

- *робота в малих групах* мотивує всіх учнів (активних і пасивних) брати участь у роботі, відпрацьовувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування;
- *метод створення ситуації успіху* дає можливість кожному учню реалізувати індивідуальні особливості, розвинути свою пошукову активність, сприяє підвищенню тону, збільшенню продуктивності навчальної роботи.

Метод створення ситуації успіху гарантовано формує діяльнісний, особистісний та креативний компоненти творчого потенціалу особистості;

- *вирішення проблеми* («дерево рішень», «мозковий штурм», «аналіз казусів») має в основі питання, на які немає відповіді в підручнику або лекції;

- *тренінг* (англ. «train» – навчати, тренувати, дресирувати) сприяє розвитку когнітивного, діяльнісного, особистісного компонентів творчого потенціалу: ефективному опануванню знань; формуванню умінь і навичок; розширенню набутого досвіду; процесу пізнання себе та інших; спілкуванню.

- *творчі завдання* – вирішення спеціально підібраних завдань, які спрямовані на розвиток тих чи інших структурних компонентів творчого мислення (положення мети; аналіз, який вимагає подолання бар'єрів, установок, стереотипів; перебір варіантів, класифікація та оцінка тощо), є важливою умовою розвитку творчого потенціалу особистості [5].

Використання інтерактивних методів на III ступені навчання «Технології легкої промисловості. Моделювання та конструювання промислових виробів» передбачає:

- *майстер-класи* – набувають особливого значення у розвитку діяльнісної та креативної складової творчого потенціалу, узагальненні й закріпленні практичних умінь. У ході підготовки та проведення майстер-класу розвивається креативність та критичне проблемне мислення учня, цілеспрямоване та активне оволодіння знаннями, уміннями та навичками безпосередньо під час практичної діяльності;

- *творчі завдання* мають особливу роль у розвитку креативної, особистісної складової творчого потенціалу: завдання на винахідливість (пошук нового конструкторського рішення, винахід нових конструкцій, нових засобів діяльності); завдання на управління (на розробку мети, стратегії діяльності, по плануванню, організації діяльності, завдання на оцінку результатів); завдання на комунікативність (завдання на розподіл обов'язків у процесі колективної творчої діяльності, на пошук засобів

співробітництва); завдання на розвиток фантазії та уявлення (просторові завдання, завдання на опис явищ, їх наслідків); естетичні завдання (на формування поглядів, смаків, естетичних критеріїв, оцінки виробів, складання проєктів моделей, креслення, малювання);

– *творчі звіти, покази виконаних моделей, зразків;*

– *виконання творчих випускних робіт для державної кваліфікаційної атестації.*

Отже, розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців забезпечується нестандартними, пошуковими та інноваційними підходами до організації та здійснення педагогічного процесу, постійним його вдосконаленням.

Список використаних джерел:

1. Дуткевич Т. В. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів ВНЗ психолого-педагогічних спеціальностей. / Т.В. Дуткевич. Кам'янець Подільський : «Медобори», 2003. 134 с.
2. Завгородня Є.Є. До проблеми розвитку творчого потенціалу особистості. / Є.Є. Завгородня // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: педагогічні науки. Випуск 4 (45), 2015. С. 25-28.
3. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996. 236 с.
4. Перепьолкін М. І. Виховуємо творчу особистість / М. І. Перепьолкін // Проф.-техн. освіта . 2013. № 1. С. 44-45.
5. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник / С.О. Сисоєва. К.: Міленіум, 2006. 344 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Олена Скляр,

*майстер виробничого навчання ДНЗ
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг», магістрантка
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Ринок праці України сьогодні очікує від системи професійної (професійно-технічної) освіти якісно підготовлених кваліфікованих робітників, причому до показників якості освіти належать не тільки професійні знання, вміння та навички, а й відповідний рівень володіння такими навичками, які є міжпрофесійними, універсальними, гнучкими; корисні для будь-якого виду діяльності; дають змогу швидко адаптуватися до нових умов, змінювати сферу зайнятості, вирішувати нестандартні завдання. Йдеться про розвиток «soft skills» (м'яких навичок) у здобувачів освіти, роль яких у професійній успішності співробітника є більш вагомою, ніж «hard skills» (тверді навички). У звіті «Майбутні робочі місця – 2025», підготовленому за підсумками проведення Всесвітнього економічного форуму (2020), визначено прогноз навичок, які будуть затребувані у 2025 році, а саме: аналітичне мислення і інноваційність; активне навчання і стратегії навчання; комплексне розв'язання проблем; критичне мислення і аналіз; креативність, оригінальність і ініціативність; лідерство і соціальна включеність (впливовість); інноваційні технології (використання, моніторингу і контролю; розробки і програмування); життєздатність, стресостійкість і гнучкість; обґрунтування, розв'язання проблем і формування ідей [5].

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року передбачають зростання рівня та якості життя населення шляхом досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування, забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці [3]. Оперативна ціль Стратегії розвитку Хмельницької області щодо удосконалення системи підготовки кадрів для регіонального ринку праці спрямована на розв'язання проблеми щодо невідповідності якості підготовленості робочої сили сучасним вимогам щодо її професійно-освітньої підготовки, мобільності та економічної активності в цілому. Прогресивний розвиток сфери ресторанного господарства (індустрії гостинності) зумовлюється різновекторними інвестиціями, необхідністю «експортування» якісних послуг у міжнародний простір. У контексті зазначеного актуалізується значення розвитку м'яких навичок у здобувачів професійної освіти, зокрема й майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, які дадуть змогу випускнику адаптуватися до мінливих вимог ринку праці з метою максимальної реалізації свого потенціалу та сприяння розвитку галузей національної економіки.

У серпні 2021 року затверджено професійний стандарт з професії «Майстер ресторанного обслуговування» [1]. Відповідно на часі передбачається оновлення змісту стандарту професійної (професійно-технічної) освіти [2]. Відповідно до професійного стандарту особистість, яка має професійну кваліфікацію «Майстер ресторанного обслуговування», повинна володіти такими загальними компетентностями: здатність приймати рішення в межах професійної компетентності, нести персональну відповідальність за результати прийняття професійних рішень; дотримуватися професійних та етичних норм поведінки; здійснювати енергозберезувальну професійну діяльність; взаємодіяти із колегами по роботі, працювати в команді; запобігати виникненню конфліктних ситуацій; здатність до адаптивності та стресостійкості; дотримуватися професійної лексики та етики ділового спілкування; навчатись впродовж життя; застосовувати у своїй діяльності, зокрема, комунікаційній, державну мову.

У професійній підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, зокрема у процесі викладання предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, означені компетентності доповнюються тими, які визначені Рамковою програмою ЄС щодо оновлених ключових компетенцій. До таких компетентностей належать: грамотність, мовна компетентність, математична компетентність та компетентність у науках, технологіях та інженерії, цифрова компетентність, особиста, соціальна та навчальна компетентність, громадянська компетентність, підприємницька компетентність, компетентність культурної обізнаності та самовираження [4].

Аналіз відповідності загальних компетенцій, визначених професійним стандартом, тим, що означені у Рамковій програмі ЄС щодо оновлених ключових компетенцій, дає змогу виявити необхідність розвитку у майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у процесі професійної підготовки навичок цифрової грамотності. Для їх розвитку актуалізується значення удосконалення цифрової компетентності самих педагогів професійного навчання шляхом самонавчання; за умов використання цифрових засобів, інтернет-ресурсів, програм з графічного дизайну тощо. Опановувати ці навички можна за підтримки онлайн-серіалів, розміщених на порталі Міністерства цифрової трансформації України. Варто зазначити, що будь-які з перелічених м'яких навичок можна здобути на курсах, семінарах, тренінгах, які проводяться в електронних системах як для педагогів, так і для здобувачів освіти.

Таким чином, враховуючи актуальність розвитку м'яких навичок у майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, необхідно у ЗП(ПТ)О створити умови, за яких можливе їх успішне удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження професійного стандарту «Майстер ресторанного обслуговування» [Електронний ресурс]. Наказ Мінекономіки від 17 серпня 2021 року №413-21. – URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
2. Про затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Майстер ресторанного обслуговування». [Електронний ресурс]. Наказ МОН України від 04 березня 2019 року № 296. – URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/640/64015/5c810b26ce108157495948.pdf>].
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Указ Президента від 30 верес. 2019 р. № 722/2019 // Законодавство України / ВР України : [офіц. веб-портал]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
4. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning / EUROPEAN COMMISSION [Електронний ресурс]. – URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
5. The Future of Jobs. Report 2020. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.

Національна академія педагогічних наук України
Інститут професійно-технічної освіти

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської Web-конференції**

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ***

Літературний редактор – С. Г. Кравець
Комп'ютерний редактор – Л. А. Майборода